

ТАРАС ГОЛОВКО

6–7

ОЛЬГА САМОЛЕВСЬКА

Вшанували Героїв

У Холодному Яру традиційно вшановують героїв Коліївщини – національно-визвольної боротьби 1768–1770 рр., Холоднороської республіки – важливого етапу визвольних змагань 1917–1922 рр. та нинішнього протистояння з росією, що розпочалося в 2014 році.

Головною подією першого дня вшанувань стало відкриття пам'ятників полеглим учасникам російсько-української війни на меморіалі воюючим-добровольцям, що на холоднороському плато неподалік Мотрониного монастиря.

Біля пам'ятного знаку полеглим воїнам 93-ї ОМБр “Холодний Яр” постали пам'ятники воїнові-поетові Юрію Дадаку-“Руфу”, аеророзвідникам Олегові Собченку-“Чорному”, Юліанові Матвійчуку-“Бобру” та Денисові Антіпову-“Буку”. Вони додалися до скульптурних зображень ще чотирьох загиблих захисників – Олега Куцина-“Кума”, Андрія Жованика-“Татарина”, Героя України Дмитра Коцюбайла-“Да Вінчі” і Героя України Тараса Бобанича-“Хаммера”, встановлених у червні нинішнього року. Усі Герої, яких вшановано на меморіалі, в різні роки відвідували Холодний Яр, були учасниками вшанувань Героїв, що проводяться з 1995 року з ініціативи письменника Романа Ковалю – тоді голови Всеукраїнського політичного об'єднання “Державна самостійність

Україні”, а нині – президента Історичного клубу “Холодний Яр”.

Меморіальному заходу передувала смолоскипна хода. Запалені смолоскипи під час урочистостей – давній традиційний військовий церемоніал, який символізує найвищу повагу як до героїв минушини, так і сьогодення, солідарність поколінь і готовність нинішніх воїнів завершити справу попередників.

Вогонь боротьби символічно поєднав могилу сотника кінної сотні полку гайдамаків Холодного Яру Івана Компанійця, який похований на території Мотрониного монастиря, із могилою Героя України Георгія Тарасенка-“Фрайкора”, учасника оборони Харкова, який загинув 25 березня минулого року і заповів бути по-

хованим у Холодному Яру. Перший смолоскип був запалений кресалом під Шевченкові слова – “І повіє огонь новий з Холодного Яру!”

На події виступили президент Історичного клубу “Холодний Яр” Роман Коваль, голова Черкаської РВА Валерія Бандурко, заступник голови Черкаської ОВА Олександр Шамрай, військово-службовці, члени Історичного клубу “Холодний Яр”, рідні і друзі полеглих героїв.

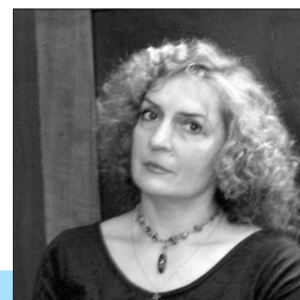
Головними подіями другого дня стали вручення Літературної премії ім. Юрія Горліса-Горського за 2023 рік і святкове богослужіння у храмі Св. Петра Багатостраждального (Калнишевського) ПЦУ на хуторі Буда, панахида за полеглими та традиційне освячення зброї.

Премію ім. Юрія Горліса-Горського отримав військовослужбовець, лідер гурту “Тінь Сонця” Сергій Василюк за створення і популяризацію української рок-музики, сповненої національної ідентичності, героїки та генетичної пам'яті, циклу пісень, які вже понад два десятиліття виховують українську молодь та сприяють плеканню національної гідності. Диплом лауреату урочисто вручив Роман Коваль.

Учасники цьогоорічного дійства висловили побажання відзначити наступного року на 29-х вшануваннях нашу Перемогу, щоб не доводилося більше ховати побратимів і ставити нові пам'ятники на холоднороському плато... Проте всі свідомі того, що це відбудеться лише після того, як довершимо чин кількох поколінь лицарів-звитяжців і покінчимо із абсолютним злом, що має назву росія.

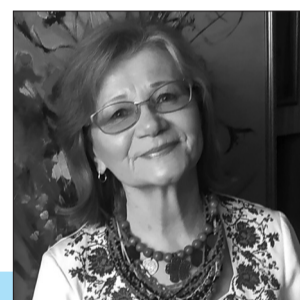
Євген БУКЕТ

Фото автора та надані Історичним клубом “Холодний Яр”

8

ГАЛИНА ДАЦЮК

10–11

Наш день — 27 жовтня

Згідно з Указом Президента України № 455/2023 було внесено зміни до деяких указів, зокрема:

у тексті Указу Президента України від 6 листопада 1997 року № 1241/97 “Про День української писемності та мови” цифру і слово “9 листопада” замінити цифрами і словом “27 жовтня”.

Отже, одне з найголовніших своїх свят ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка разом з усім українським народом відзначатиме 27 жовтня (цього року — п'ятниця).

“Війна зачіпає або спокушає “тигрів” та “тигрят”, які чекають на свої шанси вхопити за нагоди собі здобич з цього каламутного потоку”.

Плід майбутньої перемоги має дозріти

Віктор СКОРИК, оглядач “СП”

Минулого тижня центром уваги стало питання загрози шатдауна у США, тобто припинення фінансування бюджетних інституцій і програм. Шатдауна, буквально за чотири години до його настання, вийшло уникнути на тимчасовій основі на півтора місяця, але ціною відмови, зокрема, фінансування військової допомоги Україні.

Конгрес під тиском ультраправого крила Республіканської партії (яка вже давно опинилася у заручниках деструктивного, профашистського трампістського угруповання MAGA) в умовах шантажу та цейтноту змушений був піти на цей складний тимчасовий компроміс, аби не дезорганізувати роботу державних інституцій. Хоча в цілому нагальна необхідність неперервної підтримки України є пріоритетом зовнішньої політики не тільки демократів, а й більшості республіканців. Йдеться про компромісний варіант, начебто узгоджений між обома партіями, — винести питання України за дужки бюджетного закону на тимчасовій основі і прийняти його окремим рішенням цього тижня.

Як це буде, поки що невідомо. Звісно, що такий поворот подій стривожив наших партнерів не тільки у США, а й, звісно, у всьому світі, і зрозуміло, що найбільшу тривогу це викликало в Україні. По факту, принаймні поки що, нічого катастрофічного для України не трапилося, оскільки це фінансування стосується довгострокових програм виготовлення боеприпасів та зброї для України, а для негайного, поточного постачання кошти є і їх поки що в достатку. Наразі у Пентагона є можливість передати Україні зброї ще на \$5,4 млрд, тобто Сполучені Штати можуть здійснювати поставки зі своїх складів на цю суму, щоб забезпечити термінові потреби ЗСУ на полі бою. Для порівняння: це приблизно шестимісячний запас зброї, якщо США продовжать постачання в тому ж обсязі, що й останні пів року, і приблизно 11% від загальної суми 43,9 млрд доларів, яку США направили на допомогу в галузі безпеки після вторгнення Москві в лютому 2022 року. Але як тенденція — цей шалений опір республіканського трампістського крила MAGA військовій допомозі України є тривожним сигналом з огляду на перспективу проходження ініціатив Білого дому в майбутньому. Тривогу спричиняє й те, що серед республіканського електорату Трамп, як і всі інші, є безумовним і абсолютним лідером серед кандидатів від цієї партії на президентських виборах, які відбудуться в США в листопаді наступного року. Це той Трамп, який готовий, за його словами, “закінчити війну в Україні за 24 години”, зрозуміло, чією ціною — ціною України. Це той Трамп, який називав путіна генієм і висловлював захоплення ним.

Настав час, коли сили політичного популізму та національного бундючного егоїзму, автори-

таризму та тоталітаризму підняли голови по всьому світові, вони єднаються в єдине кубло зла. Саме тому світу демократії і свободи вкрай необхідно єднатися у своє дієве коло, щоб у світі не панував розбій, насилля і “право” гвалту, щоб у світі було майбутнє, де панують свобода і воля, мир і правовий порядок. Але для досягнення миру треба спочатку виграти війну у сил зла, на чолі яких зараз є агресивна імперія зла — імперська Московія, цей осередок інфікування світу злом. Інфекцію треба локалізувати, ізолювати, знищити, аби уникнути світової пандемії зла.

Зараз війна Москви проти існування України перейшла у фазу війни на виснаження, принаймні саме цього хочуть у Москві: щоб світ демократії втомився допомагати Україні, щоб виснажити сили і зламати волю українського народу у боротьбі з імперськими апетитами московського монстра, щоб посіяти розбрат і зневіру в своїх силах опору ординської навалі, щоб дочекатися Трампа на президентських перегонах у США тощо.

Війна на виснаження має таку властивість, що її хід важко ілюструвати, оскільки людська свідомість легко сприймає візуально наочні результати: територіальні здобутки за той чи інший період. Війна на виснаження має латентний характер, де процеси боротьби і перевага над противником акумулюються поступово і не наочно, і перелом, після виснажливої, тривалої “стабільності” на фронтах, приходить раптово, але як результат правильної, послідовної сукупності дій. Власне, як приклад — обидві світові війни були саме війнами на виснаження. І тому варто нагадати їхні результати і тривалість:

обидві світові війни закінчилися вирішальною перемогою союзників, а не безрезультатною безвихіддю;

Перша світова війна тривала більше чотирьох років, Друга світова війна — шість років.

Війна Москві проти України не є світовою, принаймні у прямому сенсі, але в новітньому, “гібридному” сенсі вона по суті є саме світовою, оскільки фактично весь світ у неї так чи інакше залучений, більшою чи меншою мірою зачіпає або спокушає “тигрів” та “тигрят”, які чекають на свої шанси вхопити за нагоди собі здобич з цього каламутного

потоку війни.

Битви на виснаження не означають нескінченних, безвихідних ситуацій або нескінченних глухих кутів, вони не означають війн без кінця. І однією з найбільш вирішальних битв на виснаження, які коли-небудь проводилися, були поступові та виснажливі зусилля союзників, аби подолати німецьку оборону в Нормандії наприкінці літа 1944 року. Зламали. Після чого німці стрімко відкотились з французьких територій аж до Німеччини.

Битви на виснаження суттєво відрізняються від битв на маневр. У маневровій битві той, хто наступає, не зважає на короткочасні значні втрати, для нього найважливішим є здобуття позиційних переваг, суть яких у тому, щоб примусити ворога відступити на такі позиції, де його можна оточити або загрожувати його оборонній логістиці, тобто досягти територіальних здобутків у стратегічних і оперативних цілях.

Натомість у війнах або битвах на виснаження короткостроковою метою є завдати найбільших втрат ворогу ціною своїх мінімальних втрат, тотально виснажити противника і таким чином позбавити його здатності надалі воювати ефективно, щоб потім, у довгостроковій перспективі, після того, коли здатність ворога чинити опір буде в основному знищена, досягти своєї кінцевої мети — швидкого і невблаганного наступального ходу з заслуженими безперешкодними територіальними преміями.

У війні на виснаження нема такого наочного показника, як квадратні кілометри звільнених територій, а обидві сторони приховують масштаби своїх втрат і, як правило, медійно перебільшують втрати противника. Тому важко визначити, хто в такій війні в поточному моменті йде до перемоги, а хто — до свого розгрому.

Саме тому ті дослідники, спостерігачі та аналітики з експертами, які вимірюють поточний хід війни територіальними лекалами, роблять велику помилку — вони вибирають неправильну одиницю вимірювання. Тобто вони вимірюють вагу метрами, натомість на цьому етапі такої війни — на виснаження — **єдиною вимірювання є вага співвідношення сторін у вазі втрат**, а не квадратні кілометри просування у той чи інший бік. Це вимірю-

вання дійсно важко зробити, але лише таке вимірювання дає істинну картину ходу війни. Тобто варто оцінювати зі знанням справи і розумінням характеру такої війни та застосовувати релевантний інструментарій оцінки, відповідний цьому характеру, або не робити цього зовсім і терпляче чекати на результат, аби не робити хибних висновків та не вводити в оману себе та інших.

Головним питанням такої війни є питання, наскільки значно одна зі сторін послаблює свого противника в поточному часі. Чисельність населення в сучасній війні значно втратила свою значущість, у сучасних воєнних конфліктах кількість солдатів не є особливо важливим показником військової сили. Сучасна військова техніка, особливо західних зразків, що є на озброєнні ЗСУ завдяки допомозі наших партнерів, перетворила стратегію і тактику ординської навали Москви в безнадійну архаїку.

Іхня споконвічна історична тактика “м’ясорубки” і нахрапу використове одноразову піхоту для виявлення українських оборонних позицій. Це гарматне “м’ясо” гине, але артилерія потім б’є по визначених таким чином позиціях українських оборонців, після чого у бій вступають елітні штурмові підрозділи, змушуючи українців відступити до наступної лінії оборони. Потім знову йде “м’ясо”, знову удари артилерії по виявлених позиціях і знову штурмові дії кадрових підрозділів ворога. Саме завдяки такій тактиці москowitzам вдалось здобути Бахмут, тобто ціною колосальних власних втрат у живій силі, військової техніці та боеприпасів просунулись за шість місяців таких боїв лише на 20 км. Але, власне, цього і домагалось командування ЗСУ на цій ділянці фронту — завдати максимальних втрат ворогу ціною своїх мінімальних втрат. Таким чином, те, що має вигляд “великої перемоги” для московської пропаганди, насправді є великою поразкою у вимірах правильної стратегії війни на виснаження, якою скористалася Збройні Сили України в Бахмутській битві. Тобто ця “перемога” стала спокусливою пасткою для жахливого ворога.

Важливо мати достатню кількість навчених, професійно підготовлених військовиків, а не велику масу гарматного “м’яса”, яка так чи інакше не є нескінчен-

ною і неперервною за наявності високоефективної, високоточної сучасної зброї.

Масові втрати особового складу призвели до значного погіршення якості війська Москви. Ворог банально не встигає бодай чогось навчити своїх нових мобілів, тому змушений кидати їх у бій як жертвних баранів своїм богам “священної” війни. Їхне навчання триває кілька днів і лише інколи сягає семи-восьми тижнів. А досвідчених офіцерів вже сильно бракує, особливо нижчої офіцерської ланки та професійного рядового особового складу ворога, які були знищені українським військом за минулі 18 місяців масштабної війни. Навчати новобранців нікому і ніколи, тому все більше стає серійного гарматного “м’яса”.

Важливо, що втрати ординських елітних військ (ВДВ і спецназ) були особливо значущими, що, крім прямих наслідків втрат, призводить до того, що нема кому навчати нових для “еліти”. І от результат, обнадійливий для нас і катастрофічний для противника, — орда перекинула в Токмак свою **останню** відносно неушкоджену елітну військову частину — 76-ту гвардійську десантно-штурмову дивізію. Інших нема, скінчилися, їх потрошили українці. Лишилися тільки шойно сформовані підрозділи, які ще швидко стануть у стрій безповоротних втрат.

Така необдумана тактика ворога, корені якої в імперській пихатості та архаїчності, залишила їхнє військо без досвідчених — без ветеранського ядра, яке б організаційно утримувало підрозділи. Це провал, функціонально таке військо приречене.

Ось нещодавно вони поспішно відправили на фронт ще один військовий підрозділ — новоформовану 25-ту загальновійськову армію. Вона прибула на фронт невідповідною, недоукомплектованою, недостатньо оснащеною. Знову жертва, яка дасть ворогу лише не надовго перевести дух. А далі все більше провалля виснаження — стратегія боротьби з ворогом, яку успішно впроваджує на війні командування українського війська.

Досі я говорив переважно про кадри, про втрати та виснаження особового складу противника. Але щодо військової техніки і боеприпасів до неї, то ситуація для противника, мабуть, не краща. Втрати ворога колосальні: знищено понад 4700 танків і 9000 бойових броньованих машин. Тепер все більше “у бой ідуть старіки” — Т-62 і Т-55, яким по 60-70 років. А їх браво підтримують такі ж “молодики”, яким теж по 60 років — БМП-1. Ганьба? Не тільки, це знак відчаю. І це теж треба ремонтувати, що займе певний час і деяких зусиль. Але і це згине, ще швидше. Наберіться терпіння, не впадайте в песимізм і не вимагайте негайних територіальних здобутків.

На початку цієї повномасштабної фази війни здатність російської протиповітряної оборони та радіоелектронної боротьби була дуже великою проблемою для нашого війська, але настав час, коли її сила серйозно деградувала під ударами українських Збройних Сил. Ця деградація ППО ворога набула не тільки сталого, а й прогресуючого характеру, що значно посилює наші можливості у фронтових боях.

Марка вдячності

Нова марка Укрпошти “Зброя Перемоги. Світ з Україною” — це вдячність країнам міжнародної коаліції, які підтримують нас під час нападу росії.

Дуже символічно, що Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг, а також міністри оборони Франції та Великої Британії завітали в Київ саме напередодні виходу нової марки. Це стало чудовою нагодою подякувати нашим партнерам за всебічну підтримку України.

Відбулось урочисте погашення марки вдячності. Значна частина тиражу вже викуплена, проте, як обіцяли, все, що залишилось, можна придбати у відділеннях Укр-

пошти по всій країні.

Підготував **Георгій ЛУК'ЯНЧУК**

Вільніше себе почувають наші безпілотники, і ударні, і розвідувальні. У Криму ворогом був утворений фактично непроникний протиповітряний щит, стрижнем якого були п'ять найдосконаліших систем протиповітряної оборони великої дальності С-400. І на наше лихо, він був не тільки щитом, а вагомим чинником забезпечення переваги в повітрі над півднем України та Чорним морем. Але й цьому домінуванню настав кінець: дві такі системи були знищені в результаті добре організованих атак української зброї. Але система ППО у Криму — це не тільки ті С-400, а й ціла зграя інших засобів ППО, радарів та станцій. І над мінімізацією кількості тих засобів останнім часом дуже успішно і плідно працювала наша Оборона, яка перемолола величезну купу зброя для окупантів. ППО в Криму осліпла, що дає можливість нашому війську значно ефективніше нищити логістику ординського війська, їхні скупчення, склади, штаби разом з генералами, а головне, це благотворно вплинуло на успіхи на південних фронтах.

А найбільший наш успіх на фронтах війни на виснаження — це артилерія та боеприпаси до неї. Наш успіх — у колосальному виснаженні артилерії орди! Артилерія — це основа ординського війська, його головна доктрина і становий хребет її організму. У своїх оглядах я постійно підкреслював, що в цій війні — дещо несподівано для наших партнерів, та й для нас теж, — головним чинником є артилерія, а також кількість і якість боеприпасів до неї. Тобто, чого нам дуже бракувало — боеприпасів та засобів ефективної контрбатарейної боротьби. У цьому, особливо в боеприпасах, ми мали потенціал в десятки разів менший, ніж наш ворог, який робив свою головну ставку у цій війні саме на цьому ресурсі. Тут

наші успіхи, без перебільшення, грандіозні. На цей час знищено неймовірно кількість артсистем зухвалого противника — майже 6600 штук! При тому, що були знищені переважно найкращі, найсучасніші зразки ординської артилерії, що змушує тепер ворога залучати до бою навіть системи 70-80-річної давнини. Спроможності виготовлення нових артсистем у ворога мінімальні і на порядок не зрівнянні з його втратами. Після початку нашого літнього наступу ми знищуємо у 3-4-5-6 разів більше ворожої артилерії, ніж втрачаємо своєї.

Я звертав увагу читачів раніше саме на те, що останнім часом різко зросла добова кількість знищених артсистем, щонайменше від 25 і до 50 на добу. З такими темпами знищення жодна армія світу не вистойть, навіть московська, яка пишалась неміряною кількістю своєї артилерії. От що робить ефективна допомога наших західних партнерів та здатність швидко вчитися та майстерно використовувати цю зброю нашими воїнами. Ще більшого успіху ми досягли у співвідношенні артилерійських боеприпасів, де ми найбільше програвали, і що досі найбільше пригнічувало нашу оборонні і наступальні можливості. Ми вперше у цій війні не тільки зрівняли у цій кількості з ворогом, а й переважаємо його, навіть значно.

Цей революційний перелом в артилерійських фронтних змаганнях став можливим головним чином завдяки постачанням кількох сотень тисяч касетних снарядів DPICM із США. А також, звісно, завдяки вже нашим добрим знайомим HIMARS, сучасним високоточним гаубицям великої дальності, ефективним контрбатарейним радарів. Усе це разом перевернуло хід артилерійської війни на нашу користь. Ворожа артилерія змушена була відійти від

фронту подальше, на відстань, яка тепер не дозволяє ворогу ефективно використовувати свою артилерію. Натомість наша артилерія, завдяки контрбатарейній перевазі, навпаки, набагато ближче пересунулась до лінії передової, що ще більше сприяє її результативності. Ще варто зазначити, що снарядів DPICM на складах США зберігається 3 млн штук. Ці снаряди не використовуються США, і всі можуть піти на допомогу Україні. Якщо зауважити, що ці снаряди саме касетні, то це фактично сотні мільйонів (суб)боеприпасів.

Головнокомандувач Валерій Залужний наголошував, що приблизно 80% усіх бойових втрат в Україні спричинені артилерією. Танки, бойові броньовані машини, безпілотники, стрілецька зброя — все важливе і потрібне, але саме артилерія є і залишається найбільш поширеною причиною людських смертей у цій війні. Тому цей революційний артилерійський переворот є потужним внеском у війну на виснаження, який відгукнувся в майбутньому цілісною перемогою ЗСУ. У підсумку на цей час Україна має таку вогневу перевагу, якої не мала орда, навіть на початку свого пихатого бліцкригу 18 місяців тому.

Як підсумок, хочу висвітлити ще один аспект ведення війни на виснаження. Така війна, як я вже вище зазначив, ставить головною метою максимальне виснаження ворога, знищення на лінії зіткнення його основних сил, а також резервів противника, руйнації його тилівих підрозділів забезпечення, його складів, баз, всієї логістики оборони, після чого відкривається шлях для швидкого, переможного визвольного маршу територіями. Така стратегія, крім раніше названих позитивів — своїх найменших втрат при максимальних втратах воро-

га, має ще один вагомий бонус: мінімізацію руйнувань від військових дій на тих територіях, що знаходяться поза лінією фронту, оскільки основні сили противника мають бути знищені на лінії фронту, що значно зменшить або й зовсім не потребуватиме штурмів у населених пунктах. Тобто така стратегія передбачає не тільки мінімізацію своїх військових втрат, а й зменшення цивільних втрат, а також збереження інфраструктури та будівель тощо.

Наостанок про погоду. Осінь потроху вступає у свої права, тому багатьох тривожить: що далі? Як буде, коли почнуться дощі, багнюка та бездоріжжя? Тут наше командування, схоже, провело плідну підготовчу роботу.

Період багнюки і бездоріжжя починається при середньодобовій температурі +5, саме це є переломною точкою. Втім, дощів цього року було дуже мало, було сухо і повсюди панувала літня середньодобова температура. Тож цього року може й зовсім не бути періоду великого бездоріжжя. Крім того (я про це вже висловлювався в попередніх оглядах), треба враховувати, що у східних областях ґрунт переважно чорноземний, саме він найбільший чинник бездоріжжя. А на півдні, починаючи від Токмака, він сухий, там бездоріжжя або незначне, або й немає. Коли наші війська пробіли першу лінію оборони ворога, а потім і другу — лінію Суровікіна, то ворог перелякався прориву і спішно перекинув до Токмака зі східного фронту 76-ту десантно-штурмову дивізію. Як наше командування відреагувало на це? Як на мене, цілком правильно: скориставшись нагодою, послабленням сил противника на сході, наше військо, по-перше, значно виправило ситуацію біля Авдіївки, якій загрожувало оточення. По-друге, перейшли в контрнаступ біля Хримова, що

під Бахмутом, бо той виступ погрожував обернутися наступом ворога на Іванівське та Часів Яр. На півдні від Бахмута теж перейшли в контрнаступ і в результаті двомісячних боїв звільнили потужні позиції і панівні висоти в Клішіївці та Андрівці, вийшли на залізничну дорогу, яка є основним шляхом постачання для 10-тисячного окупаційного гарнізону в Бахмуті, а також встановили контроль над основною автомагістраллю, яка зв'язує Бахмут з окупованою Горлівкою.

Таким чином, накинута логістична удавка на Бахмутський гарнізон, а також зайняті панівні висоти, з яких можна розстрілювати ворога, якщо все-таки почнеться пора бездоріжжя. І попутно на Бахмутському напрямку за цей час в результаті дій знищили цілу бригаду окупантів. А тим часом біля Токмака українські війська не втрачали свого наступального імпульсу, незважаючи на підсилення ворога резервом, перекинутим зі сходу, відбиті всі зустрічні контратаки окупантів і навіть послідовне просування вперед. Для того, щоб спокійно себе почувати на випадок деяких проблем можливого бездоріжжя на цьому фронті нашому війську треба пройти на південь ще близько 10-15 км, там починається сухий ґрунт, і незалежність від погоди подальшому нашому наступу восени і взимку буде гарантована.

...Кожен плід має дозріти, щоб він став смачним, солодким і цілющим. Не раніше і не пізніше, у слушний час.

Тож терпіння і жодного поспіху. Мудро, розважливо, креативно, з вірою у свої сили прямемо до нашої перемоги!

Війна на виснаження, яка здається нескінченною, закінчиться раптово. Нашою перемогою.

Слава ЗСУ! Слава Україні!

На честь святителя Миколая Чудотворця

У День свята Покрова Пресвятої Богородиці, День захисників та захисниць України, 1 жовтня 2023 року, почав діяти гарнізонний храм на честь святителя Миколая Чудотворця, що на території Національного музею народної архітектури та побуту України.

Божеественну літургію в день свята звершив голова Синодального управління військового духовенства митрополит Іоан (Яременко) у співслужінні капеланів Православної Церкви України.

За богослужінням молився командувач Об'єднаних Сил Збройних Сил України генерал-лейтенант Сергій Наєв, а також військовослужбовці, які боронять північні кордони нашої держави, жителі та гості столиці.

Під час богослужіння лунали молитовні прохання за захисників України, за український на-

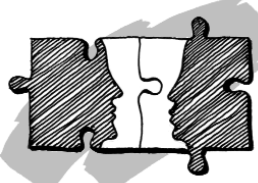
род, за якнайшвидше звільнення країни від нашої чужинців.

“Щоденно ми підносимо молитви за успіх справ наших військових, за наближення перемоги над кремлівською тиранією та за тривалий справедливий мир. Ми просимо допомоги для наших новітніх героїв, просимо зцілення для поранених, визволення з неволі полонених. Ми з вічною вдячністю вшануємо тих, хто віддав життя за Украї-

ну”, — сказав митрополит Іоан.

Після завершення Божеественної літургії командувач Об'єднаних Сил ЗСУ висловив слова подяки митрополиту Іоану та священнослужителям, вручивши відомчі відзнаки. Генерал-лейтенант Сергій Наєв передав також освячений список однієї з чудотворних ікон Покрова Богородиці бійцям окремої президентської бригади імені гетьмана Богдана Хмельницького.

Пресслужба Київської Митрополії Української Православної Церкви (ПЦУ)

Бібліотеку імені Олександра та Софії Русових у Чернігові очолив просвітянин

Галина ДАЦЮК,
голова Жіночого Центру
“Спадщина”

2 жовтня начальниця департаменту культури, туризму, національностей та релігії Чернігівської обласної військової адміністрації Людмила Замай представила колективам чотирьох закладів культури міста нових керівників.

Замість Інни Аліференко обласну універсальну наукову бібліотеку імені Олександра та Софії Русових очолив **Юрій Соболь**, який раніше був генеральним директором НАІЗ “Чернігів стародавній”, але за першою освітою є бібліотекарем і починав свою трудову кар’єру саме з цієї бібліотеки. Юрій Соболь – член правління обласного товариства “Просвіта” імені Т. Шевченка, співавтор дослідження “Цеглинка для рідного храму”.

Для нашого тижневика, як власне і для ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, це перемога, до якої ми доклали частку серця і велику працю в непростій боротьбі з руським міром. Кілька років тривала боротьба за перейменування обласної універсальної наукової бібліотеки, яка носила ім’я російського письменника

В. Короленка, відомого проімперським зневажливим ставленням до українства і до української мови зокрема. Десятки публікацій були видрукувані у “Слові Просвіти”, щоб переконати громадськість і владу Чернігівщини, наскільки важливою є присутність у культурному просторі краю імен Русових – засновників бібліотеки, патріотів України, державників і просвітителів, котрі кожним днем свого життя “виводили український народ з культурного дитинства”, для яких девізом життя був “обов’язок – понад усе!”

І нарешті в червні цього року в культурному житті України відбулася непроминальна подія: рішенням обласної ради Чернігівської обласної наукової бібліотеки справедливо присвоєно імена Олександра та Софії Русових! Здійснилося!

“Тішить, що громада і влада цього разу об’єдналися, усвідомивши, що жодному порівнянню не піддаються заслуги перед Чернігівщиною Короленка і Русових – надто різні величини в українській культурі та державничстві! Непорівнянна, звісно, радість від присвоєння імені Русових з великою бідою, яку вчергове наслав на нашу землю ворог. Проте, як-

що вдуматися, то ці події символічно стали поруч, бо цивілізаційне протистояння – України і московщини – тривало в усі часи, як боротьба світла з мороком”, – писав наш тижневик (“Русови повертаються до Чернігова”, “СП”, 15-23 червня 2023 р.).

Проте радіти було зарано. Бо у вересні ми дізналися, що очолювати бібліотеку з новим іменем – Олександра та Софії Русових – збирається та сама директорка І. Аліференко, яка донедавна й чути не хотіла про Русових, яка з усіх сил старалася, аби не допустити перейменування, яка разом із командою чинила неприхований опір процесам декомунізації.

Щоб не допустити цю несправедливість, голові Чернігівської обласної військової адміністрації В. А. Чаусу було направлено відкритий лист за підписом професора М. Тимошика, голови ВУТ “Просвіта” імені Т. Шевченка П. Мовчана, професора Г. Філіпчука, журналістки Г. Дацюк (“Невже бібліотеку Русових знову очолить опонентка Русових?”, “СП”, 28 вересня – 4 жовтня

2023 р.). “Чи ж можна сьогодні, в умовах російсько-української війни, допустити консервацію далеких від державотворчих методів і стилю роботи цього важливого науково-просвітницького і державотворчого осередку краю?” – риторично і з тривогою запитували ми у зверненні.

І от ще одна перемога на мапі великої боротьби за Україну. Віримо, що під час обговорення питання – продовжувати чи не продовжувати термін угоди з І. Аліференко, спрацювали і наші журналістські публікації і відкритий лист. Тому рішення прийняте справедливо: не продовжувати.

Бібліотеку Русових має очолювати людина україноцентрична, для якої імена подвижників, що лицарськи відвойовували і утверджували Україну, не порожній звук, а честь.

Подія наснажує, додає сил і переконує, що чесне і справедливе журналістське слово, відважна громадянська позиція, безкомпромисність в обстоюванні української мови, української книжки, нашої історії – мають значення і силу! “А ви працюйте!” – заповідала Софія Русова своїй сестрі Зінаїді Мірній за кілька днів перед відходом, маючи на увазі працю для України...

Деколонізували топонімію

Рішенням за № 966 15-ї сесії Глобинської міської ради Кременчуцького району Полтавської області перейменовано 76 об’єктів топонімії. У нових назвах увічнено княгиню Ольгу, Лесю Українку, Степана Бандеру, Романа Шухевича, Героїв Крут, Січових стрільців, Василя Стуса, Петра Яценка, Григорія Сковороду, Остапа Вишню, Максима Залізняка.

нили пам’ять лідера Організації Українських націоналістів Степана Бандери.

Вулицю Тімірязєва перейменовано на честь Олени Пчілки (справжнє ім’я – Ольга Петрівна Косач, у дівочтві Драгоманова), уродженки Полтавщини, письменниці, перекладачки, фольклористки, етнографа, матері Лесі Українки.

Провулок Маяковського назвали в честь поета рідкісного таланту, який обрав долю борця, Василя Стуса. Вулицю і провулок Чкалова перейменовали на честь Петра Яценка, українського мецената українознавства на Заході та в Україні, фундатора Міжнародного благодійного фонду “Ліга українських меценатів”, засновника Міжнародного конкурсу знавців української мови; вул. Репіна – на Марії Примаченко (народна художниця).

Колишньому провулку Тімірязєва дали ім’я видатного українського спортсмена Івана Піддубного. Ще один провулок (Дежнева) перейменовали на честь спортсмена: увічнили уродження Глобинського краю, чемпіона світу з французької боротьби Юхима Білоуса. Вулицю Гагаріна перейменовано на Героїв України, а Маяковського – на пошану земляка-уродження міста Глобине, українського художника декоративного скла Івана Зарицького.

Вулицю Чайковського перейменовали на Володимира Верменича (український композитор, хоровий диригент, педагог, уро-

дженець села Бориси на Глобинщині, автор пісень “Чорнобривці”, “Іду я росами”, “Зірочка донецька”, “Я мрію про море” (сл. Володимира Сосюра), “Ти снишся мені, мамо”, “Польова царівна”, “На калині мене мати колихала”, “Підкручу я чорнії вуса”, “Спогад” (“Цо кому до того”, сл. Ліни Костенко).

Вулицю сталініста Зигіна перейменовали на честь Княгині Ольги, правління якої було вирішальним поворотом в історії України-Русі. А провулок Ломоносова перейменовали на Віктора Лагна (уродженець Градизька, український вчений, математик, доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри математичного аналізу та інформатики Полтавського педуніверситету).

У селі Корещина вулицю Комарова перейменовано на честь головнокомандувача УПА Романа Шухевича. На пошану Василя Устимовича – громадського діяча, мецената, засновника Устимівського дендрологічного парку, що розташований на території Глобинської громади у місті Глобине, перейменовали вулицю діяча ВЛКСМ Кошового, а в селі Устимівка – вул. Пролетарську.

На прославлення подвигу Українських Січових стрільців – військових підрозділів Наддніпрянської Армії УНР, сформованих у період визвольних змагань Українського народу 1917–1919 рр., у місті Глобине перейменовано вулицю, яка звеличувала ро-

сійського сталінського письменника Максима Горького, а в селі Радалівка – вул. Мічуріна.

Січові стрільці брали участь у боях з російсько-більшовицькими загарбниками під Бахмачем, Крутами, в Києві, біля Житомира. Верховним головнокомандувачем січових стрільців вважався полковник армії УНР Євген Коновалець. Курінь Січових стрільців серед військових частин Армії УНР вирізнявся організованістю і боєздатністю і мав великий вплив на Директорію УНР. Після окупації УНР більшовицькою Росією керівні старшини Січових Стрільців стали творцями й головними постатями Української Військової Організації (УВО) та Організації Українських Націоналістів (ОУН).

У селі Бориси вулицю і провулок Гагаріна перейменовали на честь Григорія Сковороди.

У селі Гуляйполе з’явилася вулиця Максима Залізняка. Так пошанували керівника гайдамацького повстання, відомого під назвою Коліївщина.

У селі Жуки пров. Гагаріна перейменовали в пам’ять про славетного українського композитора Миколи Лисенка, а пров. пушкіна – на честь Тараса Шевченка. Івана Сірка – легендарного кошового отамана Запорозької Січі й усього Війська Запорозького Низового – увічнили в назвах вулиць Глобінного (перейменовано вулицю Дружби народів) і села Манжелія (прибрали назву Чаврикова).

Це Іванові Сірку присвятив свій бестселер “Таємний посол” відомий український письменник, уродженець Лубен Володимир Малик. Це про нього написав один із своїх найкращих прозових творів “Яса” Юрій Мушке-

тик. Це саме він перемагав у 65 боях. Це він є героєм багатьох українських пісень і казок. Це саме його після смерті нарекли характерником. Іван Сірко народився приблизно між 1605–1610 рр. У часи СРСР компартійні ідеологи ретельно приховували той факт, що Іван Сірко разом із полковниками Іваном Богуним, Петром Дорошенко та іншими жорстко й безкомпромисно виступив проти угоди з Московщиною. Він категорично відмовився підписувати Переяславську угоду і присягати московському царю Алексею. У 1660–1680 рр. його 12 разів обирали кошовим отаманом. Після Андрусівського договору 1667 року зайняв виразно антимосковську позицію. У 1672 році претендував на гетьманську булаву, що посварило остаточно з московським урядом, який заслав його до Тобольську. Після повернення з московської неволі (1673 рік) до кінця життя лишився противником Москви, обстоюючи насамперед автономні інтереси Запоріжжя.

У селі Пирого вулиці Суворова і Гагаріна перейменовали на честь Лесі Українки і Василя Симоненка.

У селі Семимогилі вулиця Мічуріна стала “Захисників України”, а Тімірязєва – Левка Симиренка (автор колекційного саду і помологічного розсадника), одного з найбагатших у Європі помологічних колекцій; окрім інших овочевих й ягідних рослин, розсадник включав: 900 сортів яблунь, 889 – груш, 84 – слив, 350 – вишень і черешень, 15 – бросквини, 36 – абрикоси, 165 – агрусу, 54 – горіха. Вивчав зібраним сорти, поліпшував селекційним способом якість місяця, акліматизував чужі й вивів нові (наприклад, популярний сорт яблуні Ренет Симиренка, названий ним на честь батька).

Полтавський офіс УНП

Олександр ГРОМОВ
м. Київ

Здолати мури недбальства

У цій російсько-українській війні ворог робить ставку на відсутність українського досвіду у Президента України Володимира Зеленського, московську агентуру, на загострення політичної боротьби й пов'язаних із нею розбіжностей у тому, які рішення треба приймати. Тож як відвернути небезпеку, на чому зосередитись насамперед, де порятунку?

Ці питання виникли перед Володимиром Зеленським з перших хвилин після звістки про напад. Він миттю перебрав у пам'яті картини минулого й виокреслив те, що тепер найважливіше.

Це гасло Петра Порошенка і його партії “Європейська Солідарність” – “Армія. Мова. Віра”. Саме воно повністю відповідає вимогам дня, гартує нашу силу. А що належить політичному супернику, з яким не так давно змагався на президентських виборах, то це не має жодного значення.

Тому численні виступи Володимира Зеленського перед своїми громадянами в інших країнах, у низці міжнародних організацій чітко й виразно розбивають морок вигадок і нісенітниць ворога, якими той прикривається і прагне всіх засліпити. І ці його звернення відповідають запитам суспільства.

Збройні Сили України, оснащені необхідною зброєю і в належній кількості, мають виконувати поставлені завдання.

Однак небезпека криється і в іншому: в наших недоглядах у судах, в корупції – не в поодиноких випадках, а в більших розмірах – це гальмо нашого розвитку, нездатність владних структур організувати свою діяльність. На чому ж вона тримається? Причин багато. З них можна скласти цілу піраміду, в основі якої – хибне спрямування грошового забезпечення.

За кілька років до незалежності середня зарплата робітника мало чим відрізнялась від зарплати начальника цеху, десь в півтора-два рази на користь керівника. Директор заводу отримував десь втричі більше. А щоб хтось вдсягеро, такого ніде й ні в кого не було, навіть у генерального секретаря комуністичної партії. Те саме в інших країнах, переважно коефіцієнт п'ять між меншими та більшими зарплатами.

Нині ж у нас – різниця майже в сто разів. Хто ж це такі захмарні нагороди має? Керівники різних відомств і об'єднань, їхні заступ-

ники та радники. А за які заслуги? Невідомо, бо щоб помітити у них якісь успіхи, треба довго й пильно придивлятися. А ось чого вдалося, то це критичних докорів, прямо в очі кидаються.

З пенсіями теж не все зрозуміло. Основній масі пенсіонерів ледве вистачає грошей на проживання, зате є й такі, наче в них щодня визрівають якісь винаходи, вони їх швидко втілюють у життя і мають від того значні прибутки.

А як себе поводить великий капітал? Ми не знаємо його походження, витрат і задумів. Але й тут вистачає безконтрольності та непорозуміння, що не є таємницею, бо відомі й прізвища конкретних людей та їхні суспільні вчинки.

Що ж дає наш розподіл матеріальних благ? Як породжує зневагу до сумлінної праці, заохочує не знання та здібності, а пошуки обхідних шляхів до успіху? А це початок моральної деградації, пристосуванства, прислужництва. І виходить на дорожку грошовитий гаманець, у нього виникає бажання верховодити, відігравати більш значну роль, ніж йому відведено за призначенням. Наш капітал має брати активну участь у державному будівництві. Коли ж він самоусувається від цього – тоді його чекають різні випробування з неприємними наслідками.

Людство з давніх-давен веде боротьбу з різними правопорушеннями. Виробило й певну послідовність і норми, вони переврені на практиці, знайшли повне схвалення і підтримку й не викликають жодних заперечень. Головне тут – невідворотність покарання за протиправні дії. Це означає, що кожна така справа повинна бути розслідувана відповідними державними органами,

очінена й з відповідним висновком, де вказуються й винуватці пригод. А потім приймається рішення, його можна оскаржити. Це рішення стає відомим не тільки тим, кого воно стосується, а й знайомим, сусідам, співробітникам, а коли про нього повідомляється в засобах масової інформації, то й широкому колу громадян.

Так само воно має виховний вплив, застерігає від необдуманих кроків, а декого змушує відмовитись від виношуваних посягань на чуже добро. До того ж треба знати, що судимі після відбуття терміну покарання матимуть і певні обмеження.

Як же у нас ведеться боротьба з правопорушеннями? Чимало з них розслідується роками. Часом журналісти й громадські активісти б'ють тривогу, сповіщають про них у медіа, а потім з подивом довідуються, що їхні повідомлення залишаються без відповіді, наче їх і не існує.

Верховна Рада ухвалює антикорупційні закони, а ось як вони виконуються, чи наступає невідворотність покарання – не досліджується, не вивчається, не отримує аналітичних напрацювань. Подібний підхід передається і судовій системі.

Нещодавно розмовляв зі своєю родичкою, згадали про релігію. Вона вказала, що відвідує ту церкву, що й раніше, і взялася доказувати, що вірування одне для всіх церков, не треба тут когось виділяти. А раніше та ще й сьогодні у нас переважають парафіи московського патріархату. І це вже через кілька років після створення Православної церкви України, де богослужіння здійснюються українською мовою.

Так і живемо, будемо нові взаємовідносини між людьми, а дотримувемося силоміць нав'язан-

них нам чужинських поглядів і правил поведінки. А своїх не знаємо, не сприймаємо, не помічаємо. Це те, що влаштовує наших недоброзичливців і за що вони міцно тримаються, бо це забезпечує їм певні переваги в суспільстві.

У Києво-Печерській лаврі століттями порядкували московські попи, принижуючи все українське. І який гвалт вони підняли, коли їх сповістили, що настав час припинити тут свою діяльність. Зачинили двері перед працівниками державних органів, не пускали в приміщення, відмовлялись виконувати їхні розпорядження.

І трапляються віряни, які теж підпрягаються до такого ж свавілля, галасуючи цілими днями, буцімто порушуються їхні права, чиниться тиск на релігію. Між тим вони показують своє здичавіння під проводом чужинським наставників.

Чи варто говорити про економічне зростання під час війни? Так, і в цьому є необхідність. Адже тепер виникла нагальна потреба в озброєнні, його можуть забезпечити наші підприємства. Багато чого ми отримуємо від інших країн, за це хвала і подяка їм. Але і самим треба виготовляти. Для цього ми маємо і фахівців, і відповідне обладнання, і сировину.

Щодо приватизації: ми проводили і зараз проводимо, але варто вказати на такий її недолік, як відсутність прогресивного оподаткування для підприємців. А воно виправдовує себе в інших країнах. Тому про поліпшення становища наших людей не слід і говорити, вони все ще виїжджають за кордон на заробітки.

Нині, щоб відвернути небезпеку, часто згадують НАТО, вис-

ловлюються бажання як найшвидшу увійти до цього альянсу. Але це залежить в першу чергу від нас, як ми організуємо своє життя, чи будемо дотримуватись визнаних світових стандартів. Якщо ж ми й надалі будемо тупцювати на місці, говорити про реформи й не проводити їх, то цим засвідчи-мо свою млявість і беззмістовність, залишимося невдалими прохачами і будемо усе життя сподіватися на допомогу. Але ж кому і за яких умов захочеться нам постійно допомагати?

Відомо, що помилки треба виправляти, а не накопичувати, інакше в них можна потонути. І тоді виходить, що не треба і ворожої сили, коли ми самі собі завдаємо шкоди. Нас це стосується в багатьох випадках.

Візьмімо Закон України про ринок землі, прийнятий Верховною Радою. Згідно з ним, скоро іноземці зможуть купувати у нас величезні ділянки сільськогосподарських угідь. Навіщо, з якою метою? І виникає невідомість, а до чого це приведе, кому від того вигода.

Наші труднощі й втрати були б ще більшими, якби ми не мали таких професіоналів і патріотів, як, наприклад, перший міністр оборони Костянтин Морозов, теж міністр оборони Євген Марчук, який займав також керівні посади в СБУ та уряді. Також згадаймо про заступника міністра освіти Анатолія Погрібного. Усі вони заслуговують на вдячність за корисну працю, державницьку мудрість.

А от їхні наступники, за окремими винятками, нічим не відзначились на своїх посадах, неповною мірою осягнули навіть високість завдань, що стоять перед ними, не виявили потрібної розсудливості і творчості.

Сьогодні ж вимоги і відповідальність ще більше зростають, повноцінність обов'язку перед своїм народом стає неодмінною й має проявлятися щодня й щогодини. Саме з такими помислами наші співвітчизники на фронті та в тилу гідно захищають Україну, вони – наша надія та прапор.

Уклін подвижнику

Днями відбулося освячення козацького хреста на могилі директора першої української школи в Донецьку Леоніда Громового.

Цвинтар козацького села Любарці на Київщині став останнім місцем спочинку нашого друга та вчителя 28 вересня 2018 року.

Протягом п'яти років спільнота педагогів, вчителів та батьків обговорювала проєкт пам'ятника, збирала кошти. Була видана брошура про становлення школи, боротьбу з місцевим антиукраїнським середовищем, що заважало відкриттю та функціонуванню успішного освітнього закладу. Це

сталося завдяки зусиллям голови Союзу українок Людмили Огнєвої та коштам учнів школи, що в такий спосіб вирішили зберегти пам'ять.

Роботу над козацьким хрестом з піщаника провів Дмитро Ілюхін, учень нашого видатного митця Петра Антипа.

На початок минулого року хрест вагою в майже 1,5 тонни був готовий і чекав на встановлення в ямпільському кар'єрі на Вінниччині. Масштабне вторгнення ворога відкоригувало плани. Ми змогли повернутися до будівництва основи під хрест тільки в поточному році, після

звільнення мене з лав Сил оборони України.

Протягом дев'яти днів тривали роботи, які були б неможливі без моїх побратимів, які вирішили пожертвувати своїми днями відпусток з армії аби зробити все як слід. Моя величезна вдячність Андрію Даценку та Олександрю Демченку.

Окрема вдячність Православній Церкві України та особисто отцю Ігорю, який освятив козацького хреста і провів панахиду на могилі Леоніда Громового.

Був щасливий бачити почесну стійку від Пласту Вишневе, який вшанували пам'ять Леоніда Григоровича. Бо саме в його школі з'явилася перша станиця Пласту на Донеччині. Вихованцем цієї станиці був Станіслав Андрійчук, один із чільних пластунів України. Моя вдячність Ірині Арзєєвій, пластунам і пластунам.

Ми маємо силу пам'ятати про український Донецьк, тих подвижників, які всупереч всьому виховували громадян та патріотів.

Вірю, що в звільненому Донецьку буде вулиця Леоніда Громового, а пам'ять про нього житиме довго.

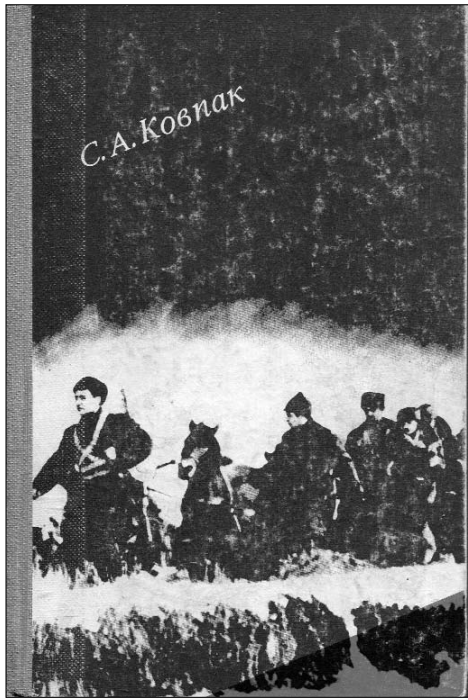
Станіслав ФЕДОРЧУК

Важкими дорогами до правди

Тарас ГОЛОВКО

Випустивши у 1976 році книгу “У лісах Лемківщини” колишнього воїна УПА Івана Дмитрика, хтось із редакторів подав ідею поширити її на території підрадянської України. Адже минуло понад три десятиліття відтоді, як у воєнні та повоєнні часи на західноукраїнських землях точилися кровопролитні бої між повстанцями з УПА з одного боку і регулярними частинами Червоної Армії, німецькими військами, спецгрупами НКВС, радянськими партизанами, польською міліцією та військами Армії Людової — з другого. У цій священній війні загинули тисячі українських патріотів, які віддали життя заради незалежності України, а також захищаючи місцеве населення, що потерпало від більшовицьких і нацистських окупантів, силових структур Польщі, де із закінченням війни влада в країні, як і в сусідніх Румунії, Угорщині і Чехословаччині, контролювала

Обкладинка книги “Від Путивля до Карпат” С. А. Ковпака, в якій замінили книжковий блок текстом книги Івана Дмитрика

лася комуністами.

У видавництві “Сучасність” справедливо вважали, що книжка “У лісах Лемківщини” Івана Дмитрика, потрапивши до УРСР, викличе інтерес у читачів, розвінчає наскрізь фальшиву комуністичну пропаганду московських ідеологів, сфальсифіковану історію національно-визвольної боротьби українців не лише в ХХ, а й упродовж минулих століть, а ще викриє генцид українського етносу, організований сталінським режимом під час Голодомору 1932–1933 років...

Щоб здійснити задумане, німецькі поліграфісти, співпрацюючи з видавництвом “Сучасність”, у книзі про відомого партизанського командира, випущеній в УРСР, замінили внутрішній книжковий блок, але цілком зберегли автентичні палітурки, перших 34 сторінки і останню з вихідними даними Політвидаву України. Коли на контрольно-пропускних пунктах радянські прикордонники натрапляли на таке “оновлене” видання під назвою С. А. Ковпак “Від Путивля до Карпат”, то жодних підозр виникнути не могло. До того ж на титулі зазначалось, що книжку у 1979 році випущено у Києві “Видавництвом політичної літератури України”. Погортавши ще кілька сторінок, прикордонник відкладав її, переключивши увагу на інше. А вже на 35-й сторінці, після патетичних од “героїчним вчинкам” Сидора Ковпака, раптом вигулювало: “Автор книжки *У лісах Лемківщини* — стрілець Іван Дмитрик, вояк Української Повстанської Армії, з куреня командира Рена, який діяв на Лемківщині в 1944–1947 роках. Свої спогади автор записав зараз після прибуття на Захід у 1947–1949 роках, коли ще всі події були міцно закріплені в пам’яті”.

В епоху “залізної завіси” вільне й правдиве слово змушене було проникати в Україну різними, зовсім непротистояними шляхами. Патріоти на Заході, які сприяли цьому, діяли досить сміливо і винахідливо. Щоразу найважливішим було подолати перепони, обійти “рогатки”, підступно розставлені на кожному кроці радянськими спецслужбами. Майстерно робили це працівники українського видавництва “Сучасність” у Мюнхені.

Тримаємо сьогодні в руках це унікальне, пожовкле від часу видання й уявляємо спричинену в другій половині 1970-х “ідеологічну диверсію” в УРСР, лють тодішнього комуністичного правителя України Володимира Щербицького, головного республіканського кадебіста Федорчука, присланого з Москви, якому, до речі, підпорядковувались ті самі обведені навколо пальця прикордонники, і зайвий раз переконуємося, що після Другої світової війни і в наступні десятиліття війна проти московських колонізаторів та їхніх прислужників в Україні не припинялася, а набувала нових, витонченіших форм.

Книжка “У лісах Лемківщини” Івана Дмитрика, в якій описано рейди одного з підрозділів УПА територією Лемківщини, Перемишльщини і Холмщини — етнічних українських земель, де, починаючи з ХІІІ і аж до середини ХХ століття, компактно проживали етнічні українці — лемки, бойки, русини, — ніби цілила у ворогів української державності, нащадків тих, кого воїни Української Повстанської Армії знищували у відкритих боях на наших західних землях.

Іван Дмитрик, маючи псевдо Дрогомир, скрупульозно описує кожний вагомий з його точки зору епізод збройної боротьби, яку вела сотня під загальним командуванням командира Рена (справжнє ім’я і прізвище — Василь Мізерний). Здебільшого це були бої спершу з регулярними частинами Червоної Армії, яка витісняла війська Вермахту з окупованих ними містечок і сіл західної Галичини і виявляючи при цьому одверту ворожість до місцевого населення, а згодом — з радянськими партизанами, відділами НКВС, польською міліцією, парашутистами-диверсантами. Аби дати читачу хоча б якесь уявлення про ворога, з яким УПА доводилось мати справу, автор на початку розповіді згадує жахливий епізод, коли на одній із доріг, якою прямували цивільні біженці до кордону з Угорщиною, радянські танки безжалюдно розчавили групу втікачів, не жаліючи ні жінок, ні дітей.

Жахливі реалії з приходом радянців на терени Галичини все частіше ставали буденним явищем, змушуючи місцеве населення чинити спротив, допомагати воїнам УПА провізів, інформувати про пересування ворога, надавати притулок у холодні пори року. Саме непогода і брак харчів найбільше дошкуляли повстанцям, змушуючи їх йти на відчайдушні ризики. З посиленням присутності радянських залог, які наповнили населені пункти, з’явилися на шляхах, мостах, гірських перевалах, бойові сотні почали шукати надійний захист у густих і непрохідних лісах, де прискорено

будувалися підземні схрони — криївки.

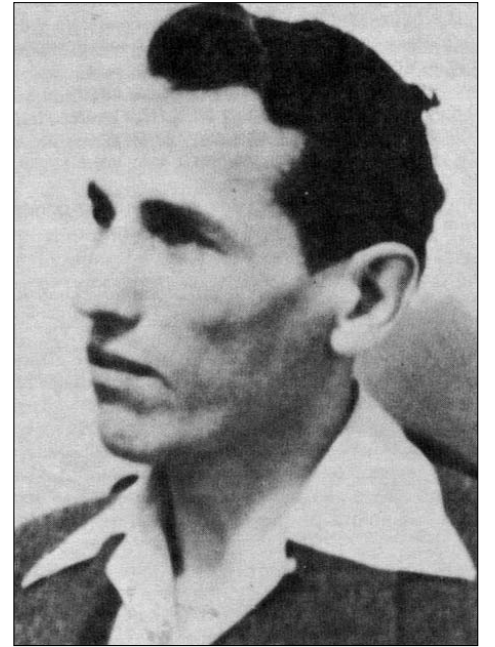
Як впливає з авторської розповіді, окупаційна радянська влада дуже швидко зрозуміла, що успішні дії УПА можна пояснити не лише вмільою тактикою, застосованою на полі бою досвідченими командирами, а й постійною підтримкою населення, яке надійно забезпечувало тил воюючій українській стороні. Відтак набирали сил репресії проти селян, що супроводжувались депортацією, фізичним насиллям, пограбуванням майна. Не раз і не два сотні, до складу якої входив Дрогомир, відбивала в радянських окупантів колони з вигнанцями, котрих грубою силою, а часом вбивствами і руйнуванням обійсть, змушували полишати рідні домівки, де століттями жили їхні предки, і примусово депортувати на далеку північ, у Сибір, до концтаборів ГУЛАГу. “Чутки про виселення українців скоро стали дійсністю, — згадує у книжці Іван Дмитрик. — Польські збройні сили і НКВД почали нападати на поодинокі села (головно недалеко Сянока) та насильно вивозити людей. Ці акції провадились в найбрутальніший спосіб, приблизно за такою схемою: війська кількома наворотами нападло на село, грабувало і било селян та насидувало жінок. А щоб нагнати ще більше страху, поляки бивали в селі кільканадцять чоловіків і жінок та залишали їх на видних місцях. <...> Це все відбувалося в супроводі побоїв. Найупертіших, що не хотіли лишати своїх хат, вбивали”.

Іншим важелем впливу на непокірних сільських мешканців стала епідемія тифу, штучно поширена у всьому краї. В Івана Дмитрика, судячи з наведених у книжці фактів, навіть не виникало сумнівів стосовно того, що за цією епідемією-війною, розв’язаною проти цивільного населення Лемківщини й особового складу відділів УПА, стояли спецпідрозділи НКВС: адже саме вони таємно розповсюджували збудники інфекційного захворювання по селах, причетних, як їм здавалося, до підпільної боротьби проти радянської влади. У книжці згадуються численні жертви серед селян та упівців, які померли від тифу через відсутність ліків, завчасно вилучених енкаведистами у медзакладах і аптеках.

Іншим підступним рішенням, прийнятим у кабінеті сталінського садиста-комісара держбезпеки Берії, стало масове вер-

Депортація українців у рамках акції “Вісла”, квітень 1947 р.

Іван Дмитрик, псевдо Дрогомир

бування сексотів серед місцевого населення, яких змушували під загрозою смерті повідомляти співробітникам НКВС будь-яку інформацію про упівців і прихильних до них місцевих селян. Автор показово описує у книжці епізод як в одному гірському селищі боївка УПА розсекретила законспіровану агентку радянської спецслужби. Звичайно, в таких випадках, як стверджує автор, зі зрадниками не церемонилися: після проведення слідства службою безпеки УПА їх розстрілювали. Так само до вищої міри покарання засуджували тих, кого ловили на крадіжці, або хто відмовлявся виконувати наказ командира або переходив на бік ворога.

Така жорстокість, виявлена у ході збройного протистояння радянській навалі і державній політиці масових репресій щодо українського населення Галичини з боку Польщі, була цілком виправданою, оскільки давала шанс вижити воякам УПА у нерівній боротьбі з двома тоталітарними режимами. Залізна дисципліна, встановлена у лавах Української повстанської армії, сприяла проведенню успішних військових операцій на захоплених окупантами територіях. І це досягалось завжди з переважаним кількісно військом супротивника. А щоб читач мав реальне уявлення про шільність і насиченість ворожої орди, що заповонила терени Лемківщини, Іван Дмитрик подає у книжці такі промовисті спостереження: “Не затримуючись, ми попрямували через стрімку гору Дверник (1004 м) у напрямі на село Руське. До села ми однак не заходили, бо там квартирували енкаведисти. Також, як донесла нам розвідка, в селі Двернику квартирувало понад двісті енкаведистів, в селі Протісне — сто п’ятдесят, у Затварниці — двісті, у Волковій — ще більше, а крім того там була ще польська міліція; в Балигороді було шістьсот і приблизно стільки ж у Тісній”.

Щоб вижити при такій тотальній присутності ворожих збройних формувань, вище керівництво УПА, її командний і рядовий склад вдавалися до нестандартних рішень на полі бою, застосовуючи переважно стрілецьку зброю німецького, радянського, угорського, польського, чеського та румунського виробництва і малу артилерію — міномети, гранатомети, протитанкові гармати мінімального калібру. У книжці “У лісах Лемківщини” Івана Дмитрика подано чимало описів боїв між загонами УПА і агресором з півночі та заходу, що велись на українській етнічній території — Лемківщині, розташованій географічно в Карпатах між річками Сяном і Дунайцем, на північному заході від річки Уж у Закарпатті до річки Попрад у Словаччині.

Часто в авторській розповіді надibuємо відтворення вдалих маневрів сотні, у складі якої воював Іван Дмитрик, після чого щастило виходити з оточення, завдаючи ворогу значних втрат у живій силі та техніці. В деяких випадках, аби відірватись від настирливих переслідувань спецгруп НКВС, упівці замінювали стежки, якими відходили в гори. Унікальною військовою операцією слід вважати і розмінвання так

званого “мертвого поясу” — простору, що тягнувся від давньої столиці Речі Посполитої — Кракова по під польськими містечками Кросно і Ясло аж до Словаччини, і який німці у 1944 році нашіпили минами, прикриваючи свій відступ. Троє бійців з технічної боївки впродовж кількох місяців проклали стежку через заміновані поля з ризиком для власного життя. Цей прохід потрібний був сотні Дрогомира, як тільки надійшов наказ від вищого командування УПА прориватися крізь ворожі залоги і застави на Захід.

Однак на тлі героїзму і самопожертви УПА поступово танула кількісно, втрачаючи ідейно вмотивованих і досконало вишколених бійців. Багато шкоди повстанському руху, на думку Івана Дмитрика, завдали так звані винищувальні (названі в народі “стрибками” — від російського “истребительные”) батальйони, укомплектовані як енкаведистами, так і деякими з тих, котрі повірили радянській пропаганді і здалися російським окупантам, сподіваючись на помилування. Зі “стрибками”, серед яких були і зрадники, упівцям виявилось складніше воювати, адже ті добре знали підпільну систему зв'язку, що забезпечувалась кур'єрами, мережу схронів, де переховувались під час ворожих обласів бійці і зберігались продовольчі запаси,

стрільців Обласного і Вужа. Вічна їм пам'ять!

Смерть товаришів по зброї, розв'язаний терор проти місцевого українського населення змушували УПА вдатися до відплатних акцій в усьому краї, де розташовувалися військові підрозділи НКВС, їхні блокпости, казарми, в'язниці, склади зі зброєю й амуніцією, а також відділи міліції ОРМО (пол. Охотніча резерва міліції обивательської) і прорадянської Армії Людової. Про одну з таких вдалих операцій, що викликала великий резонанс не лише у прокомуністичній Польщі, а й у сусідніх країнах, згадує Іван Дмитрик. Йдеться про те, як одним із загонів УПА — сотнею Хріна в березні 1947 року було ліквідовано польського кривавого генерала Кароля Сверчевського.

Автор книжки “У лісах Лемківщини”, пишучи свої спогади, напевне мало знав про цього негідника в генеральських погонах, причетного до підготовки сумнозвісної операції “Вісла”, яку організувало тодішнє партійне і державне керівництво СРСР, Польщі та Чехословаччини. Ця операція із використанням регулярних військ мала на меті здійснити примусову депортацію українців з їхніх етнічних земель — Лемківщини, Надсяння, Підляшшя і Холмщини. Кароль Сверчевський,

Примусове виселення українського села у Західних Бескидах польським батальйоном “Познань”, 1947 р.

набої, література, не кажучи про тактику ведення бою, розвідки й оборони.

І все ж, попри втрати, яких знавала УПА у цій війні не на життя, а на смерть, бойовий дух у лавах комбатантів не падав, а, навпаки, лишався непохитним. Іван Дмитрик був свідком героїчного чину, коли енкаведисти, оточивши схрон, де ховались упівці, не могли їх вмовити здатися, а ті, відстрілюючись до останнього набою, щоб не потрапити у руки ворога, підірвали себе гранатами. Така нескореність і зятість викликали лють в окупантів, які були безсилі перед стійкістю, виявленою не лише чоловіками, а й жінками (їх також чимало воювало в лавах УПА: були медсестрами, зв'язковими).

Дуже часто “стрибки”-московити глумилися над тілами полеглих повстанців, зганяючи на них злість за свою безпорадність і прагнучи залякати патріотів, які зі зброєю в руках відвойовували право жити у незалежній Україні. Ось як описує в книзі один із багатьох таких епізодів Іван Дмитрик, що дає повне уявлення про жахття, які чинилися радянським агресором за підтримки польської міліції на теренах Лемківщини у повоєнний період: “Обласний і Вуж (бойові побратими із сотні Дрогомира), якраз перебігали клаптик поля, що ділив їх від лісу, коли їх поцілила ворожа куля. Іншим пощастило побігти до лісу. Дикий ворог знущався над убитими повстанцями. Він поколов їхні тіла багнетами і порозбивав прикладами голови. Ми поховали їх в селі Репедь”. До слова, згадуване автором лемківське село збереглося до нашого часу, розташоване у гміні Команча Сяноцького повіту Підкарпатського воеводства Польщі і є місцем останнього спочину

який з молодих років поселився в Росії, брав участь в усіх більшовицьких злочинах, під ім'ям генерала Вальтера воював в Іспанії, а в роки Другої світової війни перебував на командних посадах у Червоній армії, зажив сумної слави через свою безпосередню участь в організації проталінської Армії Людової в СРСР.

Мабуть, Іван Дмитрик і гадки не мав, чому Сверчевський на початку весни 1947 року опинився на Лемківщині. Адже минуло небагато часу і з цієї, а також сусідніх земель, де віками проживали етнічні українці, розпочнеться їх примусове масове виселення, в результаті якого майже пів мільйона осіб назавжди будуть відірвані від своєї Батьківщини, за вчинений спротив ворогу загинуть понад шістьсот цивільних осіб, а за збройний опір — півтори тисячі упівців. Вина за ці злочини лежить і на генералові-сталіністу, заступнику міністра оборони Польщі Сверчевському, який був активним організатором акції “Вісла”.

Перегорнувши останню сторінку книги спогадів “У лісах Лемківщини” Івана Дмитрика, подумалося: історична правда таки восторжествувала. Сімдесят років комуністична пропаганда прославляла радянський партизанський рух на захоплених нацистами українських територіях, одночасно дискредитує і шельмує героїв і самопожертву учасників національно-визвольної боротьби Української Повстанської Армії проти московських експансіоністів, оскільки саме ця боротьба мала на меті утвердити віками омріяну українську державність. В контексті нинішньої російсько-української війни стає безповоротно очевидним, на чиему боці була і залишається правда і хто насправді є національними героями України.

“Побратима мого зачепила куля вражя” У Києві презентували видання про полеглих героїв

Свен БУКЕТ
Фото Богдана ПОШИВАЙЛА

“Тепер я можу говорити з воївничими предками на рівних” — ці слова Олега Куцина, засновника і першого командира окремої добровольчої чоти “Карпатська Січ”, яка переросла в 49-й батальйон ЗСУ “Карпатська Січ”, стали лейтмотивом меморіального вечора-презентації, що відбувся в Національному музеї Революції Гідності.

Представляли книгу письменника та президента Історичного клубу “Холодний Яр” Романа Ковалю “Побратима мого зачепила куля вражя” про Героя України Дмитра “Да Вінчі” Коцюбайла, Героя України Тараса “Хаммера” Бобанича, Героя України Георгія “Жору” Тарасенка, Олега “Кума” Куцина та Андрія “Татарина” Жованика. Нині ці хлопці та їхні побратими, які загинули, стоять поруч із братами Чучупаками, Юрієм Горлісом-Горським, Євгеном Коновальцем, Романом Шухевичем, Петром Болбочаном, Максимом Залізником і багатьма іншими Героями минулого. Стоять і спілкуються з ними на рівних, бо пройшли через вогняне колесо Великої Визвольної війни...

Згадати життя і чин цих воїнів, які полягли під час широкомасштабного вторгнення РФ, та вшанувати їхню пам'ять до Інфоцентру Музею завітало багато гостей. Ведучим вечора був автор книжки Роман Коваль, який наголосив на важливості збереження пам'яті про героїв сучасності та значущості їхнього внеску в майбутнє країни й історію. Упродовж заходу він зачитував уривки з книги, розповідав про те, як вона створювалася, і повсякчас згадував про кожного з її героїв. У доповнення до слів пана Романа Анатолій Сухий і В'ячеслав Купрієнко виконували пісні, які знали й любили полегли.

Подія відбувалася в перші роковини загибелі Андрія Жованика — учасника Революції Гідності, добровольця з 2014 року командира роти 4-ї тактичної групи ДУК “Правий сектор” та 5-го легіону (Legio V). Він загинув у бою під час оборони Соледа на Донеччині 2 серпня 2022 року. Тож право першого виступу ведучий надав дружині героя Оксані Жованик. Слово мали також його друзі й побратими — військовослужбовці ЗСУ Віталій Онишук і Арсеній Білодуб, лідер гурту “Кому Вниз” Андрій Середя.

З Харкова на презентацію книги приїхала вірна подруга Георгія Тарасенка Ганна Прокошева. Завітав і журналіст, головний редактор інтернет-порталу “Цензор.нет” Юрій Бутусов.

“Мені випала честь бути знайомим з усіма п'ятьма видатними героями, дружити з Дмитром Коцюбайлом багато років. Головна проблема й наше завдання цього часу та майбутнього — наше покоління й усі, хто йде за нами, мають дізнатися про величкий подвиг, який учинили ці люди, захищаючи країну. Вони були не просто воїнами, вони були стрижнем нашого часу, стрижнем українського спротиву. Саме на їхніх плечах трималася оборона країни починаючи з 2014 року”, — зазначив Юрій Бутусов.

Спогадами про героїв книги, а також роздумами про причини і наслідки війни ділилися письменники Лариса Ніцой і Павло Вольвач, видавець Марко Мельник, художниця Марина Соченко. Вона представила портрети військових, які малює

від 2014 року на передовій і в госпіталях. Усі були єдині в думці, що найкращим вшануванням пам'яті про полеглих буде помста за них і продовження боротьби аж до остаточної Перемоги над знахабнілим агресором.

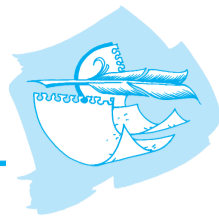
Завершити хочу словами Марка Аврелія, які зачитав під час свого виступу Арсеній Білодуб. Написані вони майже 1900 років тому і присвячені багатьом прекрасним людям, які були для імператора Риму прикладом. Проте лідер музичного гурту “Сокира Перуна” присвятив їх своєму командирі та другу, герою книги Андрію Жованику. Цими ж словами можна означити кожного з полеглих героїв — видатних особистостей нашого часу, спогади про яких об'єднав під однією обкладинкою Роман Коваль.

“Гарна вдача і негнівливості, скромність і мужність, утримування не тільки від лиходійства, а й від помислу про нього, витривалість і невибагливість, самостійність і ненадокучливість, невразливість до наклепу. Залишатися завше тим самим — чи то в пронизливих болях, чи втративши побратима, а чи в затьяжній хворобі. Що на живому прикладі пересвідчився: та сама людина може бути і дуже крутою, і дуже поблажливою, не драгуючись. Що навчився, як приймати від друзів гадану ласку, не принижуючись, але й не зостаючись нечужим. Доброзичливість, приклад, як батькові керувати домою. Поняття, як жити за природою, не давана статець, запобігливість у піклуванні про друзів, терплячість до неуків і тих, хто, не розглянувшись, складає собі про щось гадку. З усіма добре ладити (спілкування з ним було приємнішим за всякі лестощі, а саму нагоду з ним побути мали за велику честь), осягальності й пунто відшукувати потрібні для життя засади й ними порадкувати. Ніколи не виказувати ні гніву, ні якої іншої пристрасності, а завжди бути безпристрасним, хоч водночас і вельми приязним, мовити добре слово, але без зайвого галасу, бути вченим, не виставляючи цього напоказ.

Не легковажити звинуваченням друга, і навіть якщо, бува, нерозумно винуватити, — все одно намагатися повернути злагоду. Про вчителів від щирого серця говорити добре, по-справжньому любити своїх дітей. Любов до родини, до істини, до праведності, добродію, потяг ділитися добром. Коли йому траплялося когось засуджувати — робив це відверто, а друзі не мусили вгадувати, чого хоче й чого не хоче, бо й так було ясно. Самовладання і в усьому послідовність, за всяких обставин, зокрема у хворобах, мати погідне серце. У своїй вдачі гарно сполучати приємне й поважне, виконуючи те, що сам собі поклав, — не скиглити. Щодо нього кожен був певний: “Він що каже — те й розуміє, а як щось робить — то не на зло”.

Ніколи не квапитися, не вагатися, не розгублюватися, не нікчовити, не гніватися та не підозрювати. Добродію, поблажливість, правдомовність. Він дав уявлення радше того, як не збочувати, аніж як виправлятися. Берегти друзів: не легковажити, але й не набридати. Самодостатність у усьому і завше погідне обличчя. Заздалегідь усе завбачати, наперед уряджати щонайменшу дрібницю. Від нього ніхто ніколи не відчував презирства, але попри це ніхто не мав і гадки визнавати себе кращим за нього, або когось...”

Ольга САМОЛЕВСЬКА

I. СВІТ

І я їду, і дощ іде,
ми з ним йдемо по місту Пяру.
Мій Боже, як на світі гарно!
Краса – кругом, людей – ніде!

Чекають всі, щоб дощ пройшов.
А щодо мене – то байдуже.
Та дощ тим часом дужче, дужче!
Асфальт блищить, неначе шовк.

Куди дорога приведе
не знаю, бо не знаю міста.
Тут вабить все в дощі іскристім,
тут все – веселе й молоде!

Кущі насичені дощем
і сяйво в листі заховалось.
Ось дощ проходить – так здавалось –
а він розгулюється ще!

Це скринька щастя – місто Пяру!
Тут сяє все, хоч зверху – хмарно,
тут навіть море кольорове.
Та я пройшла. Дощ прийде знову.

Пестить нас небо веселе –
зливу зустріли у полі!
Щастя нам влучило в долю,
наче веселка – в оселю!
Фотографує нас блискавка!
Прагне нас запам'ятати
й нашим батькам передати
в ирій хорошу звістку,
що серед теплої зливи
є ми – в обіймах щасливих.

Фотографине-блискавко!
Хоч на хвилинку висвіти,
як же отримати звістку нам
можна з безодні імлістої?
Без отієї розмови щастя
не буде повним.

Коли креслиш повітряні рами –
я неначе окреслена щастям!
Ти повітряні пишеш портрети
у дворі, під дощем, біля храму,
у саду біля квітів прекрасних,
в стилі фольк, в стилі блюз, або ретро...

Тим портретам вигадуєш назви:
“Незнайомка”, “Трактирниця з вазою”
“Ти у мене єдина така є”,
“Вишивальниця”, “Ранок Господній”
Ми сміємося!
Та виникає –
як вітрильник з морської безодні, –
провінційний музей, і картина
дуже давня, як давня Тортила.

Позолота обсіпана з рами,
лик жіночий з'являється з тіні,
з кракелюрового павутиння,
як збережена кардіограма
незабутнього рідного дому.
Невідомий. “Портрет невідомої.”

“Вірші мої – полохливі метелики...”

Тіло летіло, тремтіло, хотіло,
і вимагало прикрас і обнов.
Гойло рани душевні всеціло.
І помножало. І вабило знов.

Храм, і сезам, і альков, і арена
тіло для духу – досади приймає.
Тіло вгамовую, та все даремно.
Тіло жалію й приховую плач.

Плач за тілами, що в русі невпиннім
бавились, вабились, грілись колись –
та у землі розчинились, як піна...
Плач за тілами.
За душі молись.

Д. О. Горбачову

А місто моє спить під зливами
і мріями сонно-щасливими...
...Так просто мене забули ви,
кохані, що зараз із любими.

Дерева наївно вкрили мене
такими пестливими крилами,
легкими обіймами втримують
дерева – великі брати мої,
гілками – розлогими венами,
чи блискавками натхненними;
в них риси ріки, ієрархії...

Дерева, мої патріархи,
шляхетні, тендітні, величні,
вітчизну тримаєте звично ви.
Під вами – на вічних пристанях
без ліку війською висіяні,
від світу усього заховані,
забуті і недолюблені,
спресовані, відпрацьовані,
корінням гнучким приголублені...

...Дерева танцюють звивисто,
і пальцями пробують простори.
Так само втрачати листя я,
і крону так само випрошую.

Дерева, бриніть, випромінюйтесь!
Допоки ще не спрямили нас,
на нас золотава корона,
що втримує небо – крона.

Як дивно – раптом дощик на мосту,
а я стою між небом і землею,
ні, вже лечу, втішаюсь і росту
між туюго та радістю своєю!

Ось так ми збіглись: дощ, і я, і міст!
Благословляючи подію цю, я
вже надаю їй особливий зміст –
як дощ мій несподіваний танцюю
веселе й юне, мабуть давній твіст.

А дощ сміється і мене лупцює,
і райдугою вигнутий цей міст.

Та дощ-пустун побавився і скис –
він коли схоче, от тоді й працює.
А що ж невтомно працюватиме міст?
А він тримає світле небо в скельцях!
Дніпро під нами вигинає хвіст.

Облита із небесного відерця
я танцювала шойно на веселці –
сім кольорів цвітуть в моєму серці.
Далеко Лета, і далеко Стікс.

А вісь земна тримається
теплыми очима,
уважними очима,
повними сліз.

Материки пливуть
під пильними поглядами,
вологими поглядами,
повними любові.

Ну, а коли заплющатся
пречисті очі, променисті очі –
вони передають земне тяжіння
очам розплющеним,
наповнюючи їх слезами,
наповнюючи дивуванням,
спроможним зберігати вісь земну.

Закрита книжка

Вірші мої – полохливі метелики,
стиснуті в темряві між сторінок.
Та випадає їм щастя миттєве –
торкнутися серця твого і думок.

II. ВІЙНА

В цей ліс я ходила роками –
він знав мене років з п'яти,
й не можна до нього не йти –
він оберігав юність мами.

Колись було страшно мені
від спогадів мами про вирву,
залишену після війни –
ось, вибух берізки тут вирвав.

Чарівні тумани повзли,
сосонка була ще дитятком.
Ледь лапку її відхили –
під нею сміялись маслятка!
...На ній, корабельній сосні,
пташина така терпелива!
Як двічничі, мені
повторює фразу тремтливую.

А я і не втямлю одразу:
чи то є музична фраза,
чи то настанова мені –
як вижити у війні.

Що сталося з лісом і з нами?
Тремтить замінований ліс.
А поміж дубів та беріз –
жахливі траншеї, як шрами.

Мої вороги-лиходії
навряд чи сказати зуміють,
чого вони пруться в наш ліс!
Для них не було тут ні свята,
ані картоплини з багаття,
ні сміху,
ні смутку,
ні сліз...

Коли ми проривались на свободу,
раділи нам країни і народи.
Вітання ми приймали звідусіль
і вірили у нашу перемогу,
й не відчували довжини дороги.

Та звіром став найближчий наш сусід.

Ми йшли по замінованій дорозі,
і вже здавалось, що дійти не в змозі,
що на дорозі тут залишимося усі.

У небі грала райдуга над нами,
та вибухали міни під ногами.
Втрачали кращих ми і далі йшли
ридаючи і помолвившись Богу.
Долали наполегливо дорогу,
свободу виглядали із імлі.

Пташки співали смерті непокору,
обабіч цвів рясний жовтець й цикорій –
не помічали ми шедрот очих,
бо шохвилини підсипав нам горя
затятий та імперські-хворий
звір ядерний із кнопкою в руці.

Паска

Ось хата на лінії бою.
Не біла вже, як печериця.
А чорна, неначе вдовиця,
яка обручилась з журбою.

Ось хата на лінії бою.

Усе, що було тут ошатним
спалило залізо закладте,
забрало назавжди з собою
усіх, ким пишалася хата,
усе, чим була так багата,
до чого торкались руки –
свій затишок і свої звуки,
надії на весну і свято...

Лиш комин стирчить винувато.

То нелюди до Великодня
порушили тишу Господню.

Ось паска у спаленій хаті.
Обвуглена, як Україна,
яку оточили солдати.

Та свіжа із середини!

26.04.22

Не прощаюся з весною,
всіх люблю, хто є зі мною
в час, обпалений війською
нищівною, надскладною,
несподівано-дурною
й по-ординські руйнівною!
Переможемо війну –
знов зустрінемо весну,
і її красу земну,
не трагічну, не сумну!
Я в цей світ прийшла весною –
завжди свято це зі мною!

С. В. О.

Свобода вас не обирає.
Вуста покорою звело.
У вас – ні пекла, ані раю.
Мовчанням зміцнює зло.

За сірі рольові костюми
не висловіте дум своїх –
лакейськи платите безумним
убивствам на полях чужих.
І так щоденно, так старанно
вшановуєте цей парад...

Та той лиш знає, як це марно,
хто в чужім полі помирав.

Дамба

Україну слези затопили –
стільки сліз, що вибухає мозок!
Людський світе, економити сили?
Зупинити сатану не можеш?

Україна людству, наче дамба –
зло вселенське стримує щоденно.
Так, ми вперто стоїмо тут.
Нам би
пробудити світ. Бо смерть буденна
множиться, вкриває Україну
із зав'язанням бісовським невпинним.
Синьо-жовте поле прапорове
обіймає землю, повну крові.

Старенька руки розвела,
скликає світ на допомогу,
стоїть розп'яттям край села,
мов ловить у повітрі Бога.

Село – як той дракон пройшов –
палає так, що видно Богу!

Чи видно те розп'яття, що
скликає світ на допомогу?..

XXI століття

Садок вишневий обгорів, бо
він теж на захисті стояв.
А коло нього – дика вирва,
а в небі – згряя чорних гав,
сполоханих гудінням танків,
“Тайфунів”, “Градів”...

Цей парад
готують орки до атаки,
до щедрих нескінченних втрат...

Багрянний песик одинокий
тремтить від реву двигунів
і озирає вцілілим оком
пейзаж роботи дикунів.

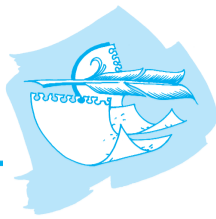
Вже захолили діти й мати –
застигло небо ув очах...

Ідуть забрюхані солдати
і покривають чорним матом
усіх, хто що війну почав.

Як відступали орки звідти,
де мати з дітками жила,
садок вишневий той став свідком
здолання світового зла.

Собор

Над крахом собору,
як над полем бою

світанок німотний завмер.
Замислений ворон
набачився горя,
й на поміч склика дотепер.

Розбиті склепіння,
як рани безвинних,
з котрих ні один не воскрес.
Дзвіниці сумлінно
у долі вдовиній
тримає мовчання небес.

А нижче собору,
обравши свободу
і вічність небесних світил,
розп’ятий цвинтар —
мов руки розкинув,
в обіймах лани прихистив.

Пам’яті Іллі Чернілевського

Ви співаєте: “Ми переможемо!
В цій війні ні за що не прогасмо!”
Ви співайте! А ми... ми не граємо.
За співаючого, за кожного
день і ніч ми б’ємось й помираємо.

Менше б пекла — не треба вже раю нам,
ми були не для жажів народжені.
Землю риемо, наче звикаємо
до землі. І землі присягаємо.
Ми — лежачі, ми не подорожні вже:
в лютий холод лежи за сараєм і
дуй на пальці вже геть обморожені —
зустрічай цих ординських карателів,
натискай на гачок... і стривожене
гайвороння летить над руїнами
і кричить, що біда з Україною!
Ми тут нищимо, щоб вас не знищили,
щоб біда не була для вас звичною.

Коли смерть заглядає у вічі нам,
боїмося жажливого вищира,
бо живі хочуть бути щасливими —
під вітрами, під сонцем, під зливами
розквітати від рідного погляду,
цілуватись вустами вологими...

Ми й планети своєї не бачили...
Ми вбивати й спасатися навчені.

Ми оглухли від реву гарматного!
Де та тиша, що звать благодатною?

А за тишу і мир завжди плата є —
молодесенькими солдатами...

Нам би миру й, нарешті, побачення
з тим життям, із якого ми вирвані.
Вже весна, та її ми не бачимо —
бліндажі і траншеї між вирвами.

Ви співайте натхненно і голосно,
не залишімо вас із поразкою!
Це весна — на галявині проліски
забагрянились кров’ю солдатською.

Не відчуєте ви, як ми плачемо.
Це нелюдське, нелюдське напруження!
Якщо розквіт весняний побачити
ми не встигнемо — ви надолужите.

Перемога й майбутні досягнення
кров’ю нашою й потом просякнуті.

Під шаленими “Смерчами” й “Градами”
просуваючись поміж завалами,
знову ми піднімаємось, падаємо,
і тримаємо світ, щоб співали ви!

Душа

Дівчинка на кулі —
паросток розп’ятий —
легко, як на святі,
втримуєш строкатий,
осяйний, бездонний
небосхил в долонях.

Втримайся на кулі
з тими, що минули,
втримайся на кулі,
щоб вітри не здули,
втримайся на кулі
і не вір в поразку!

В полум’ї та гулі
на блакитній кулі,
на величній кулі
втримайся, будь ласка...

Озирнулися з прийдешнього

У Національному музеї літератури України відбулася презентація книги “П’ятий “дзеркальний” том. Недруковані твори. Спогади про Михайла Слабошпицького” (видавництво “Ярославів Вал”, 2023), яку провів директор Інституту української мови НАНУ Павло Гриценко.

Михайло Слабошпицький — один із найвідоміших сучасних українських письменників, лауреат Національної премії імені Т. Шевченка, якого відносять до покоління сімдесятників, автора понад 40 книг, серед яких — романи “Марія Башкирцева”, “Українець, який відмовився бути бідним. Петро Ящик”, “Поет із пекла (Тодось Осьмачка)”, “Никифор Дровняк з Криниці”, “Веньямін літературної сім’ї (Олекса Влизько)”, “З голосу нашої Клію”, “Українські меценати”, “Що записано в книгу життя. Михайло Коцюбинський та інші”, чотири “дзеркальні” томи мемуарної прози, яка принесла письменнику наприкінці життя особливо добрий розголос — “Протирання дзеркала”, “Тіні в дзеркалі”, “З пам’яті дзеркала” і “З присмеркового дзеркала”. Значний Михайло Слабошпицький і як класик дитячої літератури (“Славко й Жарко”, “Хлопчик Валь”, “Озеро Олдан”, “Папуга з осінньої гілки” та ін.).

Любов Голота

П’ятий “дзеркальний” том мав вийти на початку 2021 року, але письменник важко захворів і встиг написати лише чотири есеї до майбутньої книги. Також Михайло Слабошпицький працював над новим романом “Основний час”.

Добре знали Михайла Слабошпицького не лише в Україні, а й повсюдно у світі, де живуть українці. Він тривалий час був головою секретаріату Української всевітньої координаційної ради (1992–1998 рр.). В останні 20 років свого життя Михайло Слабошпицький працював виконавчим директором Ліги українських меценатів і провадив проект “Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика”, учасниками якого були школярі, студенти та військові, які навчаються у військовому лицейі імені І. Богуна та військових вишах.

“П’ятий “дзеркальний” том” на 500 сторінок містить недруковані твори та фрагменти недописаного роману “Основний час”, а також спогади про Михайла Слабошпицького, які написали понад 50 авторів, серед них — Микола Жулинський, Юрій Щербак, Володимир Загорій, Тарас Салига, Ірина Фаріон, Богдан Горинь, Михайло Сидоржевський, Леонід Горлач, В’ячеслав Рагойша і Тетяна Кобржицька (Білорусь), Любов Голота, Григорій Гусейнов, Валерій Гужва, Павло Гриценко, Валентина Саєнко.

Книга була профінансована ро-

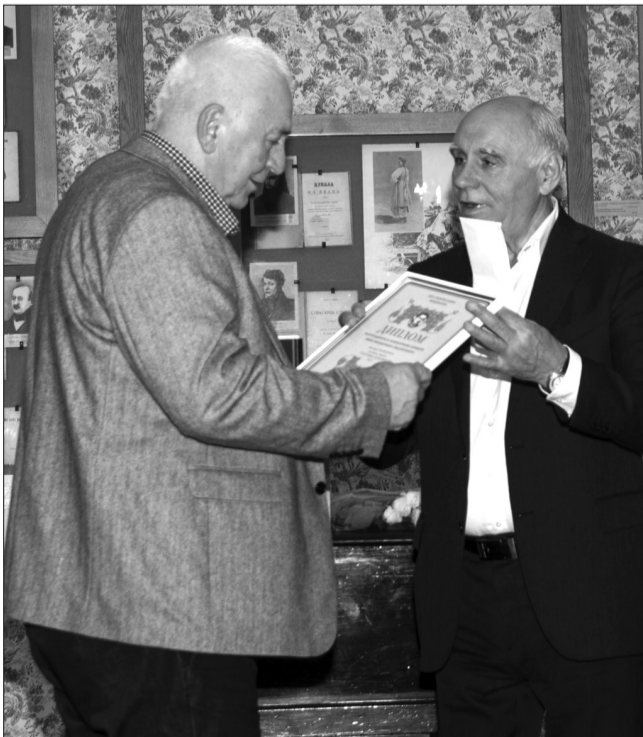
Михайло Пасічник, Михайло Сидоржевський, Світлана Короненко і Павло Гриценко. Момент нагородження

диною Слабошпицьких, а також Олександром Огороднійчуком та Валерієм Гужвою.

На помертвому ювілейному творчому вечорі до 75-річчя Михайла Слабошпицького у липні 2021 року родина оголосила, що хоче заснувати літературну премію імені Михайла Слабошпицького. Засновниками премії стали також Черкаська обласна організація Національної спілки письменників та НСПУ. А номінацію було визначено як “біографістика/мемуарна проза”. Визначається один лауреат на рік, премія ім. М. Слабошпицького становить 25000 гривень.

Першим лауреатом премії імені М. Слабошпицького став відомий житомирський письменник Михайло Пасічник за книгу “Озирнулися із прийдешнього. Мемуари”, в якій автор описує своє життя “на фоні двох епох — радянської соціалістичної та української національної”. Премію вручили голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський і дружина Михайла Слабошпицького, голова журі премії, поетеса Світлана Короненко. У своєму слові Михайло Пасічник наголосив, що Михайло Слабошпицький, видатна поета, титан українського духу, інтелектуал, “дихав літературою”, але при цьому був людиною скромною і, коли бачив талановитого письменника, завжди намагався його підтримати.

Відомий поет з Івано-Франківська Богдан Томенчук за поетичну книгу “Густина порожнечі” отримав цього дня літературну премію імені Володимира Свідзін-

Богдана Томенчука нагороджує президент Ліги українських меценатів Володимир Загорій

ського, засновники якої — Ліга українських меценатів та журнал “Київ”. У своєму слові лауреат нагадав, що ми живемо в час російсько-української війни і не маємо права забувати, що гинуть наші солдати і гинуть вони там, де “не домолися священник, не довчив учитель, не дописав письменник”. Принагідно він повідомив, що на днях вийде його книжка “Вишійте, мамо, бронезилет” і прочитав однойменний вірш.

Ведучий вечора Павло Гриценко зазначив, що, почувши вірші Богдана Томенчука, Михайло Федотович високо оцінив би цю поезію, бо він любив “точно постичне

Галина Стефанова

мислення”. Він також визнав, що “домінанта професійної діяльності Слабошпицького була спрямована на якість літератури і ця якість має повертатися на благо України”.

Другим сюжетом дійства стала власне презентація книги “П’ятий “дзеркальний” том”. Серед тих, хто мав слово на презентації, були народна артистка України Наталя Сумська, народна артистка України Лариса Кадирова, уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень, письменники Любов Голота, Богдан Горинь, Микола Гриценко, Марина Гримич, літературознавець Микола Васьків, мистецтвознавець Людмила Лисенко. У виконанні Галини Стефанової прозвучали фрагменти ненаписаного роману “Основний час” Михайла Слабошпицького.

Кожен із тих, хто виступав цього дня, зазначали важливість такої книги для прийдешніх поколінь, адже книга об’єднала свідчення колег і друзів про видатну людину і про час, у якому вона творила і жила.

Завершуючи презентацію, Павло Гриценко наголосив на тому, що творчу і літературознавчу спадщину Михайла Слабошпицького треба вивчати, бо вона є безцінним скарбом для України.

Прес-служба видавництва
“Ярославів Вал”
Фото Валерія Соловйова

Богдан Островський на Пейзажній Алеї в Києві

“Слова не лукаві, которі чисті...”

Галина ДАЦЮК,
журналістка

*Все, що є, що народилося,
ніде і ніколи
не пропаде.
Богдан Островський*

Кажуть, шлях допомагає тому, хто на нього виходить. Усе життя кобзаря Богдана Островського було Шляхом, який почався з маленької стежки під горою Уніяс на Волині і простелився через усю Україну – до Всесвіту.

*Осяйно лину
До того місця,
На Всесвіт всенький,
Де вічно Хата,
В якій я народився.*

Цей Шлях допомагав йому пізнавати себе, осягати буття, почуватися в ньому захищеним і щасливим. І щодня творити образ гармонійної людини, яка жила у згоді із землею і небом. Він наводив лад у світі, зцілював його. Подорожник, він прикладав подорожник до світових ран, щоб не боліло. Він зцілював землю пісню, молитвою, вчинками і поетичними рядками, які складав з юності, але мудрий сенс яких, зібраних до купи, ми відкриваємо лише сьогодні – і вони вражають.

Коли кобзар відійшов за обрій, прийшло осмислення, як багато за життя він важив для кожного з нас. І як багато добра цей мудрий урочистий чоловік зробив на Шляху до світу, який безмежно любив, шанував і заповідав нам.

Ці поетичні заповіді він ніколи не проголошував імперативно, але виспівував на струнах бандури і власного серця. Спочатку записував їх для себе, складав у стоки аркуші, збирав у течку і зрештою наважився віднести у видавництво “Молодь”, але, на жаль, на збірку “не стачило паперу”.

Майбутню книжку Богдан назвав “Заповідник для людини”. Спершу подумалося, що йдеться про заповідні українські степи, з правданими курганами, з

чийх вершин він залюбки споглядав Україну – далеко за обрій, звідки сходило й де сідало сонце і звідки йому “проповідувалася краса”.

Однак Богданів заповідник – не територія, а концентрат мудрості предків, яку він усе життя закладав у чарунки, щоб тепер обдарувати нас. Він дає її людям “спожити як каталізатор”, знаючи наперед, що не всі зрозуміють.

*Злоріка – лихословить,
Респектабельний – ігнорує,
Осудливий – осуджує,
Кар’єрист – підліє,
Розумний – лиш розуміє,
Радіє – радісний.*

“Радісно радієш” від його поетичної свіжості і первозданності метафор. І розумієш, що Богданові вірші такі ж щирі і нелукаві, як його життя. За простотою – глибина і найголовніша заповідь: любити! Він плекав цю любов у собі і напував нею світ. Без нарікань, образ, заздрощів він вдячно любив дароване Богом життя і служив йому.

Він усвідомлював власну відповідальність за все: за те, що робив, про що думав, говорив, тим

Заповідник для людини

У травні нинішнього року виповнилося 80 років від дня народження славетного українського кобзаря Богдана Островського. З жовтня 2020 року він завершив свій земний шлях. До першої річниці пам’яті вийшла друком унікальна книжка “Заповідник для людини”, у якій зібрані його філософські вірші, роздуми, молитви за Україну, спомини друзів. Презентувати книжку не вдалося через Велику війну. Хоча люди, які одержали це видання в подарунок від дружини Тетяни Островської, оцінили його захопленими відгуками. Сьогодні, на пошану кобзаря, філософа і просвітянина Богдана Островського, ми друкуємо вступне слово до його “Заповідника для людини” і уривок споминів дружини Тетяни, сподіваючись, що презентація книжки неодмінно відбудеться.

паче – про що співав і писав. Він вірив, що за кожен вчинок людини воздається, бо все бачиться.

*Бо де поділося дане,
Обов’язково за ціле
І за кожну часточку –
считається.*

Витоки Богданової філософії і його віршів – у родині, яку безмежно шанував, з якою підтримував найтісніші стосунки, переживши маленьким трагічну втрату найрідніших – мами й батька. Все життя, поки міг, він приїздив до рідних Антонівців на Тернопільщину, де народився, де стояла їхня хата, щасливо жила освічена українська родина, поки її жорстоко не виселила з рідного обійстя радянська влада – “за зв’язки з УПА”.

Він надихався рідним волинським світом сам і причащав ним дружину Тетяну. Йому було надважливо, як вона сприйме-відчує його зранену стежку.

*Зсутилась у тебе спина
під тягарем душі моєї.*

*І розчинилась швидко ти
серед золотої зелені трави,
але не зникла.*

Я знаю:

Ти пішла мене шукати.

Він умів приглядатися до “непочатого краю краси”, яка йому сповна відкривалася і яку він прагнув відкрити іншим. Він полицарськи захищав Кургани, які безжально розорювали люди, і деякі вверіг. Він вірив, що Кургани – наші сторожові вежі, які беруть Україну і її красу.

*Що нам відкривається,
те – бачим.*

На його Шляху йому відкривався і ліс, і степ, і Кримські гори, і Карпати, і Чорне море, і річка Горинь, і Володимирська гора, і Хортиця. Він скрізь почувався собою на своїй землі і обходив її, як обходить господар рідне обійстя на Святвечір, освячуючи добрим думками і молитвою. Залишаючись “вільним, як вітер”, він

зливався з природою, красою світу, без найменшого бажання щось у неї “прихопити” чи привласнити:

З усім я єдиний.

Все злите зі мною.

І небо безмежне. Іду по стежині.

На землі сухій цвітуть квіти...

Не привласнив і власного тіла.

Вперше ми з моїм чоловіком побачили Богдана в Острозі у 80-х, щойно зійшли з ковельського поїзда. З наплічком, колоритними вусами – мандрівний філософ привертав увагу і викликав цікавість. Ще більше ми здивувалися, коли квиток з Острога він, як і ми, купив до Шумська. Але розпитати, хто і куди мандрує, не наважилися. Ми познайомимося з паном Богданом, коли видрукую в часописі “Україна” статтю про Антонівці – його знищене, але незнищене село. Це поріднить нас. А потім виявиться, що вінчався Богдан із Тетяною в моєму Кордишеві, і співала їм у храмі моя хрещена мама.

На початку 90-х нас “білою полотняною ниткою” з’єднає гурток Богданової дружини Тетяни Островської – “Знаки”, про який писатиму під рубрикою “Посиденьки” в “Україні”. Богдан завжди освітлював вишнвальницьку широкую радістю, пригощав запашним трав’яним чаєм і добрим гумором.

*Це, мабуть, нелегко прожити
так гарно,*

Щоб не лишити після себе

Ніяких слідів всеруйнування.

Раз у два роки в Українському Фонді культури гурток “Знаки” влаштовував творчі звіти-виставки, і Богдан був тут не гостем, а господарем. Ці свята пан Богдан урочисто освячував молитвою набоженства. Він знався на пісні та вишивці, сам умів добре вишивати, навчив Тетяну і твердо вважав, що світобудова України закодована у знаках на рушнику і сорочці, у козацькій думі і рідній

вірі – і все це треба розуміти і за цими правилами жити.

Я завжди знала, що Богдан – частинка Тетяниного гуртка, як вона – частинка їхньої громади. Вони жили спільними справами, де панував лад, український світ символів і віри предків. І завше стелився Шлях, який вони безмежно удвох любили.

Якщо не здатні годинами

Дивитися на широку землю

І безмежне небо –

Добре. Їх не буде.

Світ Богдана Островського – це його дідухи, в основу яких кобзар міцно укладав заповідану силу і які видзвонюють золотими зернинами в багатьох київських світлицях і в нашій зокрема. Він збирав для дідухів найкращі стебла у Трипільських полях, і дощі в цей урочистий час слухали його. І найошатніші частинки поля залишалися сухими, ніби спеціально для майбутнього Символу Роду.

Богдан був Майстром, маючи на все смак і слух. З абсолютним слухом він співав, слухав трави, ліс, степ, річку. І своїх бджіл на балконі в Києві – єдиний чоловік, який на Хрещатій дорозі поставив вулики власного виробництва. За талант їх чути божі комахи набирали Богдану мед з найкращих медоносів з-понад Дніпра.

З ним нестрашно було ходити в гори, на полонини, на Труханів острів, бо природа стихії не завдала йому шкоди, а завжди обєрагала, ніби відплачуючи за служіння й віру. Так, у кожному рядочку Богданового життя – Богданова віра, яку він шанував у кожній людині.

Тепер я знаю:

Коли всі мене обминуть,

А я і про Тебе забуду,

Мене Ти

не покинеш.

Його не поглинали пристрасті, він умів ними керувати і відсторонюватися. Повертаючи голову до сонця, Богдан мудро не піддавався спокусі даремних чвар. Його надихала енергія гармонії і Природи, її багатобарвність і багатолітність, її довершеність і краса, яку бачив у всьому.

І нічого кращого

І щасливішого в світі не було,

Аніж оця твоя і моя

Напоптана стежка.

Богдан Островський – це кобзарські зорі над Хортицею, Суботовом, Батурином, Берестечком. Це незламність у поглядах, могутня сила духу, що освячувала його Шлях. Це світло, що притягувало. Це подив людей, які завжди хотіли з ним сфотографуватися. У великому місті він почувався так само природньо, як в Підгірцях чи Обухові.

Багато років поспіль наша родина радо зустрічала пана Богдана на платформі Трипільської електрички, коли він повертався після своїх мандрівок додому. Усю дорогу він оповідав свої пригоди, а ми зачаровано слухали і чудувалися, як людина може все побачити, нічого не проминути,

Виставка гуртка “Знаки”

усьому подякувати. Він чув материнку і небо з однаковою силою.

*Вирощуймо вдячність у собі.
Все, що має найменування,
Нехай отримує від нас подяку
І видиме, що не має назви,
І те, що вважаємо близьким,
далеким...*

Колись кілька годин раювала на Володимирській горі, коли він співав на своєму кобзарському місці. Люди зупинилися і просвітлено слухали. І хто слухав – вже ніколи не забуде силу його пісні.

*І суть людської сили
не в ракетах –
Слова во вишніх слави
на камінному скрижалі:
На цьому місці стояла
хата Шевченка.*

Богдан Островський – неповторна частинка України, з якою він розмовляв, радився і розумів з особливістю характерника. І якою захоплювався. Герої України були його лицарями Духа, і з їхніх заповітів він творив молитви. Серед людності, у юрбі чи в залах він був завжди помітний і високий, як соняшник у полі.

*Ой, якби ми знали, які ми є,
Як би ми себе цінували,
Як би ми раділи із себе,
Які ми були б щасливі,
Якби ми знали, які ми є.*

З купленою у 1975 році у незрячого кобзаря Маркевича бандурою він об'їздив усю Україну, що була його сивою думою, славною історією, київським пагорбом, запорізьким степом і волинським лісом. Ім'я Богдана Островського вписане у “Тернопільський енциклопедичний словник”, вкарбоване у Всеукраїнський список кобзарів, бандуристів, лірників. Його спів можна послухати сьогодні в мережі Інтернет, про нього можна прочитати у всеукраїнських виданнях, хоча зовсім небагато. У 80-х він був виключений із Державної капели бандуристів за “націоналістичні настрої”. З початком Незалежності, як і його побратими, вийшов з бандурою з підземки на вулиці та майдани, щоб бути з народом. І він залишався з ним, скільки жив!

*Хто зрадив Нарід Свій –
Той Душу Свою втратив.*

Його високий баритон озвучив не одну старовинну думу і знакову – “Про козака-бандуриста”, вірші Тараса Шевченка “Встала хмара з-за лиману”, “Світе ясний”, “Мені однаково” і власні – “Я – господар”, “Прорід український”. Його ім'я назавше закарбоване в історії українського кобзарства.

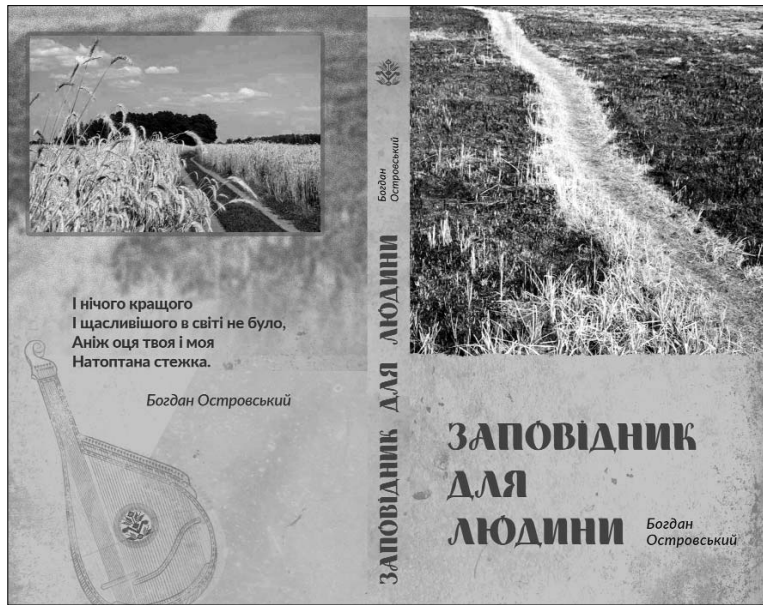
*Зірки просяться крізь сито.
Шевченко вимовить:
“Світає...”*

Віднині кобзар Богдан Островський промовлятиме до України ще й книжкою, яку створив за життя, а розкрив лише тепер. З часом його слово настоялося і дозріло, ніскільки не втративши образності і глибини. І заповіданої мудрості на кожній сторінці. І скільки читатимемо його вірші, стільки звучатиме Богдан в українському Всесвіті, на Шляху, наповненому радістю Рідного буття і світлом Київських пагорбів.

*Пречиста Діво-Україно,
я все-все чисто бачу.*

*Хотів би стати дзвоном,
щоб день у день дзвонити.*

Він дзвонить. І ми чуємо. І дякуємо кобзареві Богдану Островському. І його вірній дзвонарці – унікальній вишивальниці Тетяні Островській, яка видзвонює тепер цю Заповідану Любов і Красу за Двох.

“Іду до Високої Могили”

Тетяна ОСТРОВСЬКА,
дружина, керівниця гуртка “Знаки”

Все частіше тепер думаю про те, що мій чоловік, Богдан Островський, був людиною унікальною. Що все життя він ішов власною стежкою до власного світу, несучи в серці заповіді предків і ніколи їм не зраджуючи. Вірю в те, що як глибока особистість, він зреалізувався, пізнавши мудрість, кохання, любов до природи і сотворивши в собі особливе світло, яке випромінював, не нарікаючи на життя, не засуджуючи нікого, а живучи піднесено й урочисто. Цю струнку гармонію Всесвіту в собі треба було виплекати, над чим треба було потрудитися, і Богдан це робив щодня і щомиті, відповідаючи за кожен вчинок і вибір.

Чоловік брав участь у всіх великих всеукраїнських подіях: їздив у Берестечко, Батурин, Котоп, Канів. У 1990 році в Капулівці святкували 500-річчя українського козацтва, Богдан також співав на цьому святі. Його світлина облетіла шпальти багатьох часописів і газет, про що ми дізналися пізніше.

Богдан був на першому фестивалі “Червона Рута” в Чернівцях. Учасні в конкурсах він не брав, шукав собі місце і грав для людей, підтримуючи пісенне свято.

Богданові подобався фестиваль “Лесині джерела”. Він радо відгукувався на запрошення і їздив з виступами Лесиними місцями – у Новоград-Волинський, Луцьк. Співав на могилі Лесі Українки, що на Байковому цвинтарі в Києві.

У 1990 році виступав на Майдані під час студентського голодування.

День Злуки у 1990 році. Зірка Мензатюк зі своїм чоловіком Степаном Фіщичем мали машину і вирішили їхати за Київ на Житомирщину, запросили мене з Богданом поїхати і долучитися до ланцюга. Для цієї події я пошила наш український Прапор (це був мій перший прапор). Щоправда, я не поїхала через температуру, але однак стояла в ланцюгу на Софіївському майдані.

Свобода дала можливість кобзарям співати в людних місцях, але міліція ще чіплялася: “Що ви співаєте, а хто вам дозволив? Гроші давайте, чи платите податки?” І постало питання про створення Спілки кобзарів. Знову згадую Б. Олійника, який допомагав кобзарям у справі реєстрації Спілки.

Богдан став членом Спілки кобзарів 18 травня 1994 року, мав

відповідне посвідчення. До статуту внесли рядок про пожертву, яку люди кладуть кобзарям за пісню. А з пожертв жодних вираховувати не може бути. Для кобзарів то була велика підтримка.

Усіх виступів неможливо перелічити, але найважливіші для кожного бандуриста ті, які відбувалися на пошанування українського генія – Тараса Шевченка. У травні 1991 року розпочався пам'ятний похід – реквієм “Останнім шляхом Кобзаря”. Богдан був серед учасників цього походу. Раз-у-раз чоловік із побратимами піднімалися на святую гору і співали на могилі Великого Кобзаря, вшановуючи його світлу пам'ять.

На Моковія, 2014 рік

Богдан був на всіх мітингах, які передували Незалежності. Був у лавах тих, хто нескінченими потоками йшли під час обох революцій. Взимку 2013–2014 років щонеділі ходив на Майдан Незалежності з Дідухом у руках – символом єдності, міцності та безсмертя народу.

А ще у Богдана було особливе ставлення до прадавніх курганів. На Запоріжчині, де жили його тітки, агрономка дала завдання трактористам розорати кургани. І жодні Богданові пояснення не змогли її переконати цього не робити. Агрономка відповіла: “Це не твоя справа, ти тут не живеш, тобі до цього нема діла!” Проте

вона помилилась. Богдан написав листа Петру Троньку, який очолював Товариство охорони пам'ятників культури України.

Відповідь не забарилася – від правління Михайлівської районної організації у Запорізькій області Товариства охорони пам'ятників культури. Вони написали, що факт підтвердився. За порушення законодавства головна агрономка, бригадири польових і тракторних бригад попереджені. Від них вимагали встановити охоронні знаки на охоронних зонах. Також попереджені трактористи, які обробляють поля, де знаходяться старовинні кургани, про їхню охорону. А ще агрономка отримала партійну догану.

Тоді Богдан написав вірша “Покляли зорю”, який є у цій книжці.

Відчуття предків у Богдана було дуже сильним. Він був із нами у міцному духовному зв'язку. Я пам'ятаю передачу на радіо, як хтось із художників розповідав, що коли приїздив у село, то перше, що він робив, – піднімався на Могили. І люди у його селі, у дні великодніх поминань, завжди йшли на курган і лишали там крашанки, паску. Для села це була дуже важлива традиція, яку вони шанували і якої дотримувалися. Цей генетичний зв'язок відчувають, може, не всі, але для того й існують такі обряди, щоб допомагати людям краще розуміти життя, навколишній світ і Божі духовні закони-заповіді.

походи в гори на цілий день. Дуже часто з нами подорожували й наші друзі. На пагорбах над морем осідала ціла колонія, яка не тільки відпочивала, а й чистила берег і пагорби від сміття. Ці поїздки завжди організовував Богдан, він був нашим провідником на всіх туристичних стежках, радив, як одягнутися, що взяти із собою, як поводитись у горах. Завжди був відповідальним і трохи строгим.

Все своє життя Богдан приходив до природи, як до Бога. Четвер щотижня був днем природи, це був його чистий четвер для роздумів і творчості. З цих походів чоловік приносив мені різні дари: чашечку шовковиці, нанизані на травинку суниці, лікарські трави. Траплялись йому обліпихові посадки або грибні місця. І щоразу готовий вірш, а пізніше написана проповідь закінчували наш день.

Розмисли про Український Світ, народну пісенну творчість, обрядовість, звичаї, символіку вишивки, декоративно-прикладне мистецтво, побут українців – і у всьому цьому пошук об'єднуючого філософського зерна, пошук української релігійності. Ми вчилися і досліджували, а наслідком стало перше набоженство, яке уклав Богдан. Це відбулося 1 грудня 1990 року, коли вся Україна голосувала на референдумі за Незалежність. За Незалежність були і перші наші рідновірські молитви.

25 років Богдан був священником релігійної громади “Дажбожа”, деякий час очолював конфесію РУНВіри в Україні. Він був потужний і творчий, розкривав філософську суть основних українських свят, писав проповіді, готував щонедільні та святкові відправи, проводив обряди, укладав календарі свят. Через наше помешкання пройшла сила-силенна людей, траплялись дні, що ніде було сісти. Богдан терпляче пояснював і навчав, ділився всім тим, що вже встиг напрацювати. Виступав на релігійних конференціях в Інституті філософії, читав лекції в Спілці письменників, а також студентам-релігієзнавцям у Могилянці. Під його керівництвом було створено більше 30 громад, виходив часопис “Світло Оріяни” (його випускали запорізький письменник Микола Білокопитов і священник Свято-слав Шербина).

Богдан був хорошим і відповідальним організатором. Холя громади до пам'ятника Т. Г. Шевченку в День Незалежності була красивою і урочистою.

Попри діяльність у релігійній громаді, у теплу пору року Богдан кобзарював. Я вишила чоловікові 11 сорочок, тому мав можливість одягати чисту й напрасовану сорочку щодня. У прохолодні дні обов'язково носив “полковницьку” смужеву шапку, яка йому дуже личила. Таку шапку носив і його батько. Чоловік мав і своїх слухачів, які знали, на котру годину він приходить. Бували випадки, коли люди повертались до Києва через декілька років і знаходили Богдана, бо хотіли знову його послухати.

...Я впевнена, що Богдан вже долучений до Царства Духа Предків рідних, до Зерна Українського Народу.

Знаю: його пам'ятатимуть друзі, родина, Дажбожа громада, вдячні слухачі, а також наша Володимирська гора, стара липа на подвір'ї Історичного музею, Пейзажна алея та ті Високі кургани, на які він любив підніматися.

Валерій РОМАНЬКО, лавреат Всеукраїнської літературної премії ім. Михайла Чабанівського 2023 року, член НСПУ

Цього року свято вшанування земляка Михайла Чабанівського (Циби) та вручення премії його імені відбулося 21 вересня. Організаторами цієї знакової події виступили Сахновщинська селищна рада в особі селищного голови Володимира Суєцького, генеральний директор ПСП “Агрофірма “Прогрес” Володимир Моргун, Харківська обласна організація Національної спілки письменників України.

Цьогоріч у конкурсі взяли участь 29 авторів, які надали 37 творів у номінаціях “Проза”, “Поезія” та “Публіцистика”. Конкурсна комісія працювала у такому складі: Володимир Суєцький, Олександр Коба, Лариса Кошляк, Володимир Вакулєнко, Олена Дубина, Людмила Лаврова, Валентина Перевишко, Олександр Роденко та Раїса Троїцька. За рішенням комісії визначено сім лавреатів премії імені Михайла Чабанівського 2023 року.

У номінації “Поезія”:

1 місце – Володимир Миколайович Невесенко за збірку поезій “Від смеркання до війни”.

2 місце – Марина Олександрівна Зозуля (Чайка Білоозерянська) за збірку поезій “Ви прочитайте “дякую” моє”.

3 місце – Наталія Ігорівна Євланова за збірку поезій “Обличчя війни”.

У номінації “Проза”:

1 місце – Таміла Петрівна Чупак за роман “Соло горихвістки”.

2 місце – Катерина Олександрівна Пилипчук за збірку новел і нарисів “Війна, яка змінила нас”.

3 місце – Олександр Микитович Дмитрук за роман “Капкан”.

У номінації “Публіцистика”:

1 місце – Валерій Іванович Романько за книжку “Вибрана публіцистика”.

Початок урочистостей відбувся на батьківщині М. І. Чабанівського, у селі Лигівка, у приміщенні Лигівського ліцею. Колектив ліцею організував теплу зустріч членів літературного клубу “Зорепад” з учасниками свята: лавреатами, членами конкурсної комісії, з місцевими жителями. Присутніх ознайомили з основними

Війна змінила

Після дворічної перерви відновлено вручення всеукраїнської літературної премії імені Михайла Івановича Чабанівського (18.09.1910 – 04.04.1973), відомого письменника, журналіста, уродженця села Лигівка Харківської області.

етапами життя та творчості зведеного земляка, зачитували уривки з його творів, звучали українські пісні. В актовій залі організована виставка книг М. Чабанівського, стенди з життя письменника та його родини.

На сцену запросили й лавреатів премії імені М. Чабанівського. Ведучі провели з ними бліц-інтерв’ю: авторам потрібно було вгадати рядки зі своїх творів та відповісти на декілька цікавих запитань про сучасну літературу. Опісля учасники вшанували пам’ять письменника.

Урочиста церемонія вручення премії відбулась у Сахновщинському будинку культури. Організатори заходу – працівники відділу освіти, культури, молоді та спорту. Біля будинку культури лавреатів зустріли запашним сахновщинським ковпаком, який від імені лавреатів прийняв

гість зі Слов’янська Валерій Романько. Підготовлений для почесних гостей громади захід супроводжувався театральними постановками та піснями від мешканців громади.

Найбільш хвилюючою подією дня була урочиста церемонія нагородження лавреатів. Їм було вручено пам’ятні призи, дипломи та сертифікати на грошову частину премії.

Секретар конкурсної комісії Лариса Кошляк розповіла: “У цьому році літературна премія ім. М. І. Чабанівського перевершила всі сподівання, бо у 2023 році участь взяли дуже талановиті та різнобічні особистості. Цьогоріч дуже багато своїх робіт подали молоді автори, представники української сучасної літератури. І також особливістю премії у цьому році є те, що майже 90% творів написані на воєнну те-

матику. Дуже важко було конкурсній комісії вибрати переможців, адже достойних творів було подано багато, та комісія працювала згуртовано, думка кожного враховувалась і в результаті ми обрали гідних лавреатів премії. Це велика літературна подія, яка вчергове відбулась на нашій землі, відкрила нові таланти та зробила свій маленький внесок у розвиток української літератури”.

Автор цих рядків відчув гостинність і ширість господарів свята, згуртованість і працьовитість мешканців Сахновщинської громади. Незважаючи на труднощі сьогодення, вони успішно працюють на землі, в освітній та просвітницькій сферах, знаходять кошти та час на культурно-мистецькі заходи.

Керівництво селищної ради, депутатський корпус разом із освітянами та працівниками культури вкотре довели, що на Сахновщині як одній із громад Харківщини цінують рідне слово, українську культуру, зокрема письменство, як складову нашої давньої і прекрасної культури. Свідченням цього стало вручення літературної премії імені Михайла Чабанівського переможцям цьогорічного конкурсу. Невмирущим є народ, який у період війни піклується про рідну культуру – це вселяє віру в неминучу перемогу у війні, яку розв’язала росія проти України.

Стільки листів, як “зірок у Чумацькому шляху”

Нова книга “Ганна Барвінок. Зібрання творів”, 2 том, упорядники: Василь Шендеровський, Василь Яременко. – Київ: ВД “Простір”, 2023. – 904 с.

епістолярну спадщину, що є потужним документальним джерелом для пізнання подій і людей другої половини XIX – початку XX століття.

Значимо, що до першого тому, який вийшов у 2001 році (передрук – 2011), увійшли художні твори письменниці. А до другого – спогади, листи до вибраних адресатів, фольклорні записи Ганни Барвінок, окремий розділ – “Ганна Барвінок у літературній критиці”.

Письменниця входила до кола тогочасної інтелігенції, серед представників якої були Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Микола Костомаров, вона подає про них і свій час надзвичайно цікаві свідчення. У її епістолярній спадщині справді стільки листів, як “зірок у Чумацькому шляху”, за висловом одного з упорядників (В. Я.).

Більша частина архіву Ганни Барвінок ще потребує детального дослідження (ймовірно, це буде третій том). Близько двох з половиною тисяч її листів можуть скласти цілу бібліотеку.

Укладаючи том епістолярію Ганни Барвінок, упорядники змушені були подавати не вибрані листи, а вибраних адресатів – письменників і вчених: Михайла Грушевського, Сергія Єфремова, Івана Пулюя, Василя Тарновського, Івана Нечуя-Левицького, Миколи Шаховського, начальника Головного управління у справах друку, керуючого III відділом власної Його Імператорської Величності канцелярії і начальника штабу Окремого корпусу жандармів, генерал-лейтенанта Леонтія Ду-

бельта, шефа жандармів, начальника III відділу імператорської канцелярії Олексія Орлова та інших.

Важливе з джерельного погляду листування з Іваном Пулюєм, з яким активно листувався Пантелеймон Куліш. Ганна Барвінок шанувала Пулюя, ставила на один рівень зі своїм чоловіком. Це була дуже висока оцінка. У листах Пантелеймона Куліша до Пулюя часто є її приписки. Після смерті Пантелеймона Куліша листування не тільки не припинилося, а й поживилось. Іван Пулюй підтримував письменницю, допомагав їй. Завдяки його зусиллям побачив світ переклад Біблії українською

мовою, зроблений Кулішем, Нечуєм-Левицьким і Пулюєм. Пулюй назвав Олександром Куліш “українською Беатриче”, порівнюючи її з коханою італійського поета Данте Аліґ’єрі, символом ідеального кохання (лист від 19 липня 1882 року).

Новий період листування почався після смерті чоловіка. Трохи одійшовши од горя, Ганна Барвінок узялася за справу свого життя – видання всіх творів Пантелеймона Куліша. Відчуваючи брак досвіду і освіти, нестачу коштів і фізичних сил, письменниця почала активне листування з різними культурними діячами, сподіваючись на допомогу у виданні спадщини Пантелеймона Куліша.

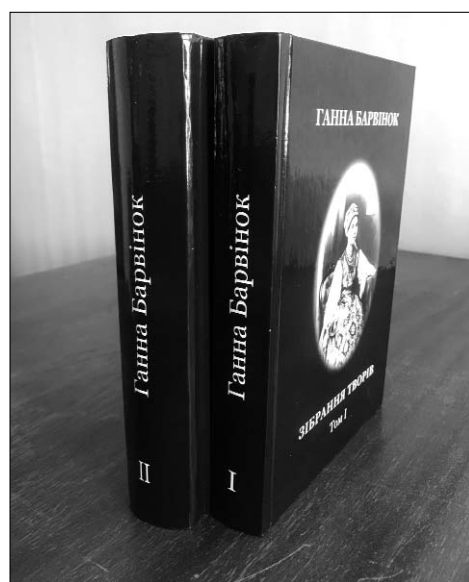
Одним із найактивніших адресатів (і адресантів) Ганни Барвінок був видатний український письменник, громадсько-політичний діяч, вчений Борис Грінченко.

Епістолярні свідчення Ганни Барвінок багатоцінні. Серце, розум і зір талановитої жінки фіксують деталі, які часом найдосвідченішому літературознавцю не вдається виокремити і дати їм наукове освітлення. Створення наукової біографії П. Куліша без вивчення об’ємного епістолярію Ганни Барвінок просто неможливе. З листів Ганни Барвінок ми отримуємо цінні знання про літературний побут Куліша, Шевченка, Костомарова.

Зауважмо, що це унікальне двотомне видання книги “Ганна Барвінок” вийшло з присвятою талановитому мистецтвознавцю, шевченкознавцю Володимирові Яцюку.

Книга вийшла друком у видавничому домі “Простір”.

За додатковою інформацією і щодо питань придбання звертається до видавництва: (096) 361-16-36, фейсбук-сторінка VD Prostir.

Василь ШЕНДЕРОВСЬКИЙ, професор, дійсний член НТШ
Василь ЯРЕМЕНКО, професор, літературознавець

Побачила світ книга “Ганна Барвінок” (2 том). Разом з першим томом, який видано раніше, це перше найповніше видання спадщини письменниці.

Ганна Барвінок (літературне ім’я Олександри Білозерської-Куліш, 05.05.1828 – 06.07.1911) – це письменниця нової української літератури, чільна представниця літератури етнографічного реалізму, “поет жіночого горя”, як назвав її Борис Грінченко, який ще за її життя видав єдину збірку 30-ти оповідань “З народних уст” (1902).

В останні роки життя Ганна Барвінок опублікувала ще близько двох десятків оповідань, залишила велику мемуарно-

Ігор ФАРИНА,
м. Шумськ на Тернопіллі

Обійнявши вітер

Марія Маш. Сьогодні точно ні: вірші. – К.: Саміт-Книга. 2021. – 96 с.

Розповіді поезомовою про поривання душі береться нині чимало людей, і немає в цьому дивовижі. Але... Не все так просто, як може здатися спочатку, нерідко писання не можуть зацікавити, бо дехто, на жаль, вважає сповіддю душі паровозики проукраїнського змісту. Нерідко виходить, що такі автори не мають уявлення про технологію творчості.

Та, на щастя, частенько маємо і протилежну картину. Перед нами з'являються друки, які переповідають те, що хвилює їх. І цю інтимність почувань, у якій воедино сходяться громадянськість, філософічність та пейзажність, називають основоположністю своїх писань. До таких письменників належить і Марія Маш зі Львова, котра займила про це книгою “Сьогодні точно ні”.

“Хоч цей день закінчиться вироком, але нехай хоч щось в їхніх серцях залишиться”, – ніби й нічого надзвичайного немає в цих рядках. Ловлю себе на думці, що кожен з нас не раз у своєму житті промовляв щось подібне. З одного боку існує спокуса надокучливого повторення добре знаного. А з іншого – боку за цим ризиком бачимо прагнення мовити щось неординарне, з того що назавжди залишилося на дещі душі. Що? Та передусім світ неповторних образів й закономірно, що про це передусім говорять літературні тропи, серед яких бачимо порівняння, епітети та метафори.

Але порівняльність є далекою від однаковості, чи не найчастіше уздріємо рядки, в котрих звичними стали сполучники на кшталт “як”, “мов”, “ніби”, “наче” тощо. “Все зникло в повітрі як метеорит”, “Під ногами лежав любовний флер, наче світло вуличних ліхтарів”, “Ми відчуваємо, немов дельфіни, ехо з глибокої безодні”. Бачимо взірці цього тропу, в яких не-

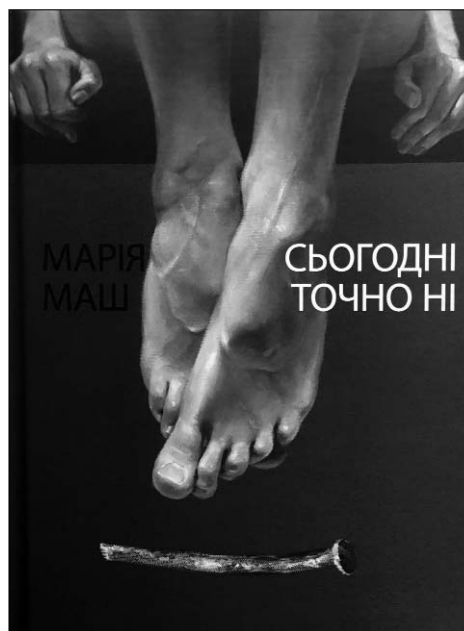
має сполучників “Досконала любов – це станцьована пара”, “прийшла подивитися на нього – на живий експонат чоловічності”.

Обидва підвиди одного тропу є простими порівняннями. Але побутують і складні, у яких мирно співіснують присутність та відсутність сполучників. “Лише згадати про неї – наче шкіру здерти”, “Пам'ять моя тепер чиста, як скло – може щось було або не було”, “Кожних три роки я захоуюсь знов – так, наче вперше”.

А от епітети з творчого арсеналу Марії Маш можна розділити на дві частини – на вислови, які є звичними для нашого сприймання, та троп, у якому відбулося бачення навколосвіття авторкою. До перших, зокрема, можна віднести такі словосполучки, як “вершини гір”, “новий відлік”, “людський егоїзм”. Звісно, на їхньому тлі можна говорити про певний негативізм художнього мислення. Але, як мені здається, більше значення має те, що вони доречні в контекстах творів. Підсилює враження наявність епітетів із суто авторського мовлення: “палітра почуттів”, “серцеві вібрації”, “мережа домів”.

Питання про літературні тропи, безумовно, було б далеким від повноти, якщо не згадати про метафори. Не можна, звісно, ствердити, що авторка часто промовляє ними. Але часто-густо цей троп у виконанні Марії Маш дивує несподіваністю мислення: “втягнула з колодязя спогадів море води”, “А досі не вмію говорити серцями”, “...відчути смак повітря на долоні”.

Згоден, що на основі подібних висловлювань з'являється можливість говорити про поетичність вираження думки. Але не менш цікавою вона є і тоді, коли віршовані тексти супроводжують прозаїзми, якщо

можна про них так сказати: “В моєму серці є кімната, до якої я не заходжу”, “напишати у валізу оптимізм”, “...стираю пам'ять і досвід”...

Більшість із цих літературних тропів виглядають привабливо у літературних текстах при умові їхнього самостійного плавання. Але не менш цікавими вони є у згадках про “мешканців” книги, до яких належать рослини, дерева, звірі і птахи, зірки, небесні світила. “Вишукувала в лісі емоцій папоротей чарівних”, “осені перші відблиски на жовтому листі тополі”, “Доглядала б ще й за конем”, “Пересилати їх голубиною поштою”, “Для чого вивчати зірки і планети, якщо на цій землі ми мусимо вмрети”, “Сонце моє, від тепла твого душусь”.

Та не тільки в даному випадку це є очевидним, щось подібне спадає на думку, коли перед зором з'являються кольорові екстраполяції. “Зберіть з дахів білий сніг і зліпите двох сніговиків”, “Можна маки червоні їй дарувати”, “А ти купила чорний перець горошком?”, “Яскрава зелень проростає з бруньок”, “Рожеве небо білих нічних снігів”.

Можна, либонь, говорити й про інші нюанси позитивного впливу поетичних рядків на читальницьку свідомість, маючи на увазі слововиявність, богошукальницькі мотиви та культурологічні акценти.

Не сумніваюся, що у книзі Марії Маш є цікавинки такого плану. Але мене на тлі процитованого у попередніх абзацах зацікавив інший момент – виникли думки про урбаністичність поезії, сама собою вона має право на існування у будь-якому виданні. Але в даному випадку маємо її поєднання з ліричністю, яка не є характерною для такої поезії. Неможливо однозначно пояснити цей феномен, тут право за собою залишають здогади. До їхньої помочі вирішив вдатися й автор цих нотаток. Радше за все дивнощість – насліддя ліричного думання жінки, яке ніколи не збагне й найпідготовленіший психолог, та як там не було б, а в результаті має словесну вибуховість. І те, що вона не заважає позитивності сприймання флером таємничості – реальність зворохомленого часу.

Ще один момент. Якщо мати на увазі ці очевидності, то не може залишитися поза увагою питання про формотворчість. Зрозуміло, що європейська поезія орієнтується на верлібристику. Не варто, мабуть, заперечувати, що вітчизняна віршотворчість теж рухатиметься цим шляхом. Тим більше, що неперепутні верлібри існують у доробках багатьох поетів. Є ознакою часу, що й Марія Маш зібралася в цю дорогу, “обійнявши вітер, що прослизає між руками”.

Що вона принесе? Час покаже...

Окрилена словом

Нешодавно громадський культурно-мистецький центр “Чернівці” презентував творчу студію “Окрилена словом” Інни Гончар – відомої буковинської поетеси з Новодністровська, лавреатки літературно-мистецьких премій ім. Ольги Кобилянської (2006) та Івана Нагірняка (2021), членкині НСЖУ та НСПУ, володарки медалі “За вірність заповітам Кобзаря”, авторки кількох збірок, співавторки понад ста пісень.

Її представила ініціаторка зустрічі, директорка громадського центру Лідія Анциперова, запропонувавши увазі гостей усім серцем відчути творчу палітру письменниці. Також Інну Михайлівну вітала провідна бібліотекарка відділу краєзнавства Чернівецької обласної наукової універсальної бібліотеки імені Михайла Івасюка, голова творчого клубу “Дебют” Ольга Серебряна, виконавши приємну місію: вручила диплом-відзнаку загальнонаціонального конкурсу “Українська мова – мова єднання” за літературно-художнє видання “Звучить розчулено струна”. Серед шанувальників була і голова відділу “Союзу українців” у Чернівецькій області Олена Пономаренко, яка, висловивши захоплення поезією Інни, представила її як голову Новодністровського осередку. Своїми приємними враженнями від знайомства поділилась київська поетеса Ангеліна Соломко.

Сама ж Інна Гончар на своїй сторінці у фейсбуці висловила емоційно: “Це було дуже хвилююче! Це було дуже атмосферно – бо я бачила захоплені погляди моїх друзів, знайомих і незнайомих шанувальників поетичного слова і відчувала голос душевних струн! Це було справжньо – бо все почалося з привітної усмішки й обіймів з дивовижною жінкою, директоркою Центру Лідією Анциперовою, яка запросила на цю зустріч і благословила на майбутні зустрічі! Це було мелодійно і трепетно-пісенно – бо на зустрічі прозвучали пісні на мої слова у виконанні творчих співавторів Тетяни

Михайлецької з Канади та Геннадія Володька з Києва. Це було телевізійно – бо справжній профі телеоператор Віктор Верхоляк фільмував усі моменти! Це було пам'ятно, бо маю колежанську підтримку чудових професіоналів Анастасії Жалюк з Новодністровського радіо та Володимира Жука з Дністровської ГАЕС! Це було такі напрощуд дебютно – бо моя берегиня Ольга Серебряна із клубу “Дебют Читання” і неймовірна художниця-упорядниця моїх уже чотирьох збірок Раїса Рязанова дали мені коліс особливий творчий старт у Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Михайла Івасюка!

Це було надзвичайно приємно – бо решті познайомилась із легендою буковинської тележурналістики Жанною Одинською! Це було душевно – бо я згадувала свій творчий старт у Чернівецькому обласному меморіальному музеї Володимира Івасюка, що відбувся завдяки тодішній директорці Парасковії Нечаєвій, і тепер продовжується разом із науковою

співробітницею музею Оленою Логіною! Це було несподівано – бо Олена Пономаренко мотивувала покласти моє слово на особливе служіння Союзу Українок! Це було до сліз зворушливо – бо мене підтримували мої рідні!

Це було благословенно, бо після завершення мистецьких обіймів ще один мій вірш отримав пісенні крила від буковинської поетеси, авторки й виконавиці Наталії Максимчук. А вже найперше, що зранку прийшло мені в соцмережі, – це фрагмент нової пісні з Тетяною Михайлецькою на мої слова, що стали підтвердженням Божої ласки на цій неймовірній зустрічі з неймовірними людьми!

Можна зігрітися біля вогню:
Дрова потріскують, бавлячи вечір.
Можна зігрітися біля душі:
Болі і вдячність поклавши на плечі.

Можна зігрітися біля біди:

Переписавши бекари й бемолі.
Можна зігрітися темнотою:
Світлом чиеїсь звичайної ролі.

Можна зігрітися дотиком слів:
Відстані, справді, отут ні до чого.
Можна зігрітися нишком самій:
Щиро довірившись з вірою Богу.

Можна зігрітися, через вікно,
Глянувши раптом на колір світання.
Можна зігрітися й інших зігріть:
Є у природи момент обертання!

20.09.2021

Лідія Анциперова на завершенні зустрічі сказала: “Ваша поезія, пані Інно, надихає людей і не залишає байдужими. Ваша поезія ніжна, тендітна, чутлива, яскрава, сильна, потужна, переможна! Щира подяка вам за подароване натхнення, за віру в Перемогу України!”

За матеріалами Czernowitz Art Info Centre

Віктор ЛИТВИНОВ: “Сенс життя в тому, щоб наша творчість подобалася людям”

— Прем'єра цього балету відбулася майже тридцять років тому. Пригадайте, будь ласка, як це було.

— Все почалося з музичної пропозиції Євгена Федоровича Станковича. Ми практично не вносили змін у його музику, лише дещо адаптували її під наше сприйняття для балетної вистави. Залишили ідеї Миколи Васильовича Гоголя з його колоритною Солохою, з Чортом, який переносить Вакуду до Петербурга за черевичками цариці, та ін. У Гоголя є іронія, але й багато тепла до українства. Він вмів сміятися над собою, а не тільки над іншими.

Враховуючи специфіку балетної вистави — без слів, ми робили зупинки саме в тих місцях, які нас найбільше зацікавлювали, приміром, зоряне небо, політ Вакули між зірками. Відповідно адаптували музику до ситуацій, до сюжету зі своїми закономірностями.

Пригадую, що хореографія може бути й безсюжетною. Але все одно вона повинна мати зміст і глибину. Ми ж у нашій виставі, думаю, змогли гармонійно поєднати музику, сюжет і хореографію.

Музика Євгена Станковича незвичайна. Часом саркастична, часом поетична. Дуже люблю твори Євгена Федоровича. Щасливий, що ми знайомі вже багато років. Добре знаю його і як митця, і як людину.

— Чи брав участь композитор у творенні першої постановки?

— Так, безперечно. Ми часто зустрічалися. Відповідно до сюжету трохі змінювали музичну партитуру. Євген Федорович завжди йшов назустріч нашим побажанням. А ми йшли назустріч музиці Є. Станковича.

Спочатку вистава мала назву “Ніч перед Різдвам”, і ми показували її напередодні Різдва. Але в цей час театр часто гастролював, тому інколи показ доводилося відкладати на рік. Перерва могла затягнутися навіть на три роки. За цей час змінювалися виконавці. Якби вистава була весь час у репертуарі театру, а не лише на свята, то вона постійно змінювалася б на краще в нашій танцювальній схемі. Але цього не могло статися, бо її показували вкрай рідко. Саме тому вирішили змінити назву балету на “Вечори на хуторі біля Диканьки”, аби не прив'язуватися до свят і частіше показувати виставу.

Хотів би згадати людей, причетних до створення балету. Насамперед, це автор музики, а також диригент Володимир Кожухар і Аллін Власенко. Адже диригент привносить у виставу свій подих, своє життя, своє відчуття музики. Диригент йде назустріч музикантам і танцівникам, а ті йдуть за диригентом. Згадую видатних диригентів старшого покоління Стефана Турчака та Олега Рябова, а також наших сучасників Віктора Олійника та Олексія Баклана. З ними легко працювати, бо вони відчувають музику, а музиканти відчувають їх.

Варто згадати і художницю-постановницю Марію Левитську. Вважаю, що це була одна з її кращих робіт. Також разом ми здійснили кілька інших цікавих проєктів, серед них балет “Попелюшка”.

Серед перших виконавців балету були Ірина Бродська, Дмит-

ро Клявін, Олександр Шаповал (загинув на війні з рашистами. — Е. О.), Сергій Серков. Зараз на сцені чудові танцюристи Тетяна Льозова, Ярослав Ткачук, Олена Карандєєва, Володимир Кутузов, Ян Ваня, виконавиця ролі Місяця Момма Місакі та багато інших.

На перші два покази балету “Вечори на хуторі біля Диканьки” майже всі квитки були продані, хоча особливої реклами не робили. Це надзвичайно приємно. Отже, глядачу подобається. Мене запитують: “Що нового в поновленні?” Я відповідаю: “Насамперед глядач”. Якби я ставив цю виставу через десять років, то вона була б зовсім іншою. Змінився б я, були інші б танцівники і, що важливо, нові глядачі. Особливо радує, що серед них багато молоді, і балет відгукується в їхніх серцях.

На жаль, крім Національної опери України, цей балет ніде не йде. Пам'ятаю, що на перших показах були французькі глядачі, які сказали, що їм дуже сподобалось. Для них це екзотика з художніми засобами, танцями, музикою, оформленням, персонажами. Маємо робити все, аби українське національне балетне мистецтво було відоме далеко за межами нашої країни.

— Як ви потрапили до балету?
— Я навчався у звичайній київській школі. Тоді дітей активно залучали до художньої самодіяльності. Відбувалися творчі змагання між школами. Спочатку я грав у духовому оркестрі, потім захопився танцями. На одному з міжшкільних конкурсів станцював грузинський танець. Глядачам сподобалося. Після цього у мене з'явилася можливість вступити до танцювальної школи.

Мій батько працював інженером, але добре вмів танцювати танго, вальс. Коли я сказав йому про намір піти до танцювальної школи, він відповів: “Ти все одно будеш інженером, як і я”. А далі пішло: став робити характерні танці: іспанські, ромські, українські. Хіба що китайських не було (усміхається). Говорили, що виходило непогано.

Головне не те, що людина робить: вирізає з дерева, створює музику, танцює чи пише статті. Важливо, аби вона робила це пристойно і її робота подобалася людям. У цьому, я вважаю, і є сенс життя.

У 1967 році я закінчив Київське хореографічне училище. Серед 50 випускників вісьмох прийняли до Національної опери України, серед них і мене. Відтоді вже 55 років я служу в цьому театрі.

Особливо запам'ятався перший вихід на сцену. Мені і Володимиру Федотову сказали, що ввечері будемо задіяні в опері “Чарівна флейта”. У другому акті ми мали стояти на тумбочках. Під час вистави уважно спостерігали за тим, що відбувається на сцені, і висловлювали свої емоції відповідними жестами. А коли опусти-

музичному театрі.

Серед найбільш вдалих робіт хотів би відзначити вже згадані “Вечори на хуторі біля Диканьки” — надзвичайно складна робота. Усьому колективу довелося докласти значних зусиль задля результату. Також це балети “Жар-птиця” Ігоря Стравінського та “Паганіні” Мирослава Скорика. І, звісно ж, “За двома зайцями” на музику Юрія Шевченка.

Ідея поставити балет “За двома зайцями” належала солістці театру Тетяні Андрееві. Здавалося б, неможливе завдання — поставити такий сюжет без слів. Але ми впоралися. Юрій Шевченко взяв лише одну мелодію з відомого фільму, використав багатий український фольклор, створив чудову оркестровку. Вважаю, що вийшла хороша вистава. Коли дивишся її, то стає весело і водночас сумно. Звісно, складно об'єктивно оцінювати власну роботу, адже ставишся до неї як до рідної дитини. Мені подобається, як сказав Юрій Рибчинський про свої вірші: “Я читаю книгу, а бачу, що вона читає мене”.

На жаль, ні “Жар-птиця”, ні “Паганіні”, ні “За двома зайцями” сьогодні не представлені в репертуарі театру.

Крім нових постановок, неодноразово поновлював вистави, які раніше поставили інші балетмейстери. Приміром, у балеті “Дон Кіхот” прибрав деякі моменти, які, на мою думку, застаріли, додав щось нове. Але загалом намагався зберегти стару виставу. Також свого часу легалізував танцювальну версію “Сплячої красуні” Юрія Григоровича.

— Ви вже згадали про співпрацю з ансамблем “Шумка”.

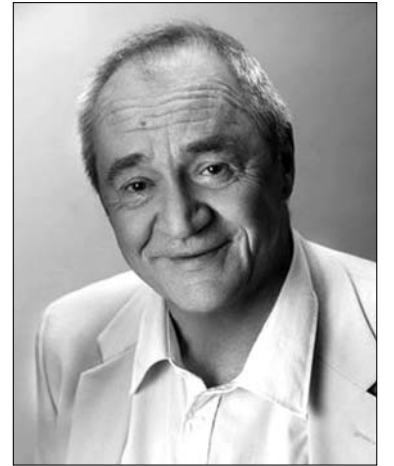
— Це були прекрасні часи. Спочатку ми були на гастролях у Канаді, потім “Шумка” приїхала до Києва. На той час я був головним балетмейстером Національної опери України. Гості подивилися мої вистави і запросили щось поставити у себе. Через два роки запросили знову. Саме в Канаді ми познайомилися з композитором Юрієм Шевченком. Він писав музику, а я намагався уявити її в танцях. Така співпраця тривала майже тридцять років.

Я ставив також балети в Сербії, Словенії та Японії.

— Чи не складно працювати з танцівниками, коли не знаєш їхньої мови?

— Зовсім ні. Якщо балетмейстер молодий і може сам все показати, то процес відбувається легко. Також у нас є загальноприйнятні вирази французькою мовою. Це допомагає розуміти один одного. Колись хтось приїздить до нас ставити балет з-за кордону, то артисти його уважно слухають, намагаються зрозуміти кожен його рух, кожне слово.

— Ви танцювали і ставили балети в багатьох країнах. Який, на вашу думку, вигляд має український балет на світовому рівні?

— Я б сказав, досить пристойний. Але існує багато чого, що від нас не залежить. Приміром, нам важко конкурувати з європейськими чи американськими театрами, бо кількість танцівників у них значно більша, ніж у нас, також вони мають потужні балетні школи.

Приміром, до “Гранд-опера” чи “Нью-Йорк ситі опера” мріють потрапити артисти з усього світу. І не лише солістами, а навіть у кордебалеті. Ми ж беремо артистів лише зі своїх шкіл. Але й наші виконавці часто виїжджають за кордон і підкорюють сцени своїм талантом.

Переконаний, що саме українські балетні вистави з національним обличчям можуть стати цікавими для світу. Хотілося, аби таких вистав ставало дедалі більше.

— Миного театрального сезону в Національній опері України відбулася прем'єра балету “Данте”. Що можете сказати про цю постановку?

— Досвід роботи у подібних виставах дуже корисний для наших танцівників. Адже такої танцювальної системи у нас досі було недостатньо. Ярослав Іваненко зробив цю виставу професійно. Однак особисто я надто не захоплююся модерним стилем. Надаю перевагу роботі з оркестром і постановці або відомих балетів або нових творів, створених за літературними шедеврами. Знову ж не можу не загадати “Вечорів на хуторі біля Диканьки”. Одна з передумов успіху балету — першоджерело, створене Миколою Васильовичем Гоголем.

— Ваша дружина теж пов'язана з балетом?

— Ще у 1993 році Ірина Бродська стала першою виконавицею ролі Солохи. Нині вона тренерка моїх вистав та інших балетів, що йдуть на сцені Національної опери України. Ми разом вже понад тридцять років. Маємо спільну доньку Юлію. Також маю двох дітей від першої дружини, яка передчасно пішла із життя. Старша донька у дитинстві починала танцювати, але багато років тому виїхала за кордон і залишила мистецтво.

У молодості я займався спортом. Стрибав з вишки у воду, плавав на байдарці. А зараз вільний час люблю проводити з дітьми.

— На початку нашої розмови ви сказали, що працюєте в театрі 55 років. Як за цей час змінилася публіка?

— Після того, як Україна стала незалежною державою, глядач справді змінився. Люди мають свою точку зору, з чимось не погоджуються. Як і раніше, театральна публіка освічена, всебічно розвинута, духовна. Ці люди відрізняються від тих, хто віддає перевагу постійному спілкуванню в інтернеті, розуміють, що живого спілкування з мистецтвом нічим не заміниш.

Спілкувався
Едуард ОВЧАРЕНКО

“Конвенція, яку ратифікувала Україна 15 років тому, ставить перед нами зобов'язання берегти те, чим багата українська нація, чим багаті корінні народи, які проживають в Україні. Наразі зареєстровано 77 елементів нематеріальної культурної спадщини за національним списком. П'ять – в ЮНЕСКО, ще три – подано. Цей процес потужний, він триває і є гарантією того, що ми не забудемо, а навпаки – будемо розвивати наші унікальні мистецькі народні практики”, – каже тимчасовий виконавчий обов'язків міністра культури та інформаційної політики Ростислав Карандєєв.

Генеральна директорка Національного музею народної архітектури та побуту в Пирогові Оксана Старак-Повякель зауважує, що фестиваль “Жива культура – живий світ” також має на меті відзначити десятиліття з дня внесення до ЮНЕСКО першого елемента від України – петриківського розпису.

“Збереження народної культури має бути прерогативою держави. Майстри, які працюють у цій царині, шар за шаром доповнюють культурну спадщину”, – зазначив голова Координаційної Ради Національних творчих спілок України Євген Шевченко.

Він закликав державні органи підтримувати майстрів, щоб вони мали необхідні умови для творчості й для реалізації своєї продукції.

Майстри зі всієї України привезли до Пирогова власні вироби. Зокрема, на фестивалі представляли буковинський урочистий вінок, вироби з соломки, писанки, решетилівську та гадацьку вишивку, килими, ювелірні прикраси та навіть випічку.

“Тут у нас дивень. Це – обрядова страва, яку наречена роздає на весіллі. Вона характерна для Полтавщини та Дніпропетровщини. Зараз її можна зустріти в

“Жива культура – живий світ”

У Національному музеї народної архітектури та побуту України відбувся фестиваль “Жива культура – живий світ”, присвячений 20-й річниці Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини. Про це повідомляє кореспондент Укрінформу.

кафе, ресторанах і на весіллях. які проходять у традиційному стилі”, – розповідає майстриня з Дніпропетровської області Ксенія Біленко.

Поряд із дивними лежить хатне начиння, ручки, блокноти й магніти з петриківським розписом. Біленко зауважує, що це один із найбільш універсальних орнаментів для оздоблення – раніше так розмальовували хати, пічки, а зараз цей візерунок пасуватиме до чохла на телефон або до шопера. Майстриня зауважує, що, тільки шануючи та зберігаючи своє коріння, можна побудувати міцну державу.

Презентували на заході й рушники, виткани вручну майстринями із села Обуховичі на Київщині.

“Обуховицьке узористе ткацтво із березня цього року входить до переліку нематеріальної спадщини України. Воно вирізняється технікою виконання, особливою орнаменталістикою та різнобарвністю”, – зауважила завідувачка відділу народної творчості Іванківського будинку культури Катерина Несин.

Вона додала, що майстрині здебільшого в поважному віці, але передають знання через майстер-класи. Зараз майстри шукають фінансування для приміщення, де буде змога працювати з ткацькими верстатами.

У межах фестивалю заступник голови Національного банку України Олексій Шабан презентував срібну монету “Борщ”, нагадавши, що технологію приготування традиційної української страви в липні 2022 року внесли до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО, що потребує негайної охорони.

У 2008 році Україна приєдналася до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини, яку держава-члени ЮНЕСКО ухвалили у 2003 році. “Нематеріальна культурна спадщина” – це звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й

культурні простори, визнані спільнотами як частина їхньої культурної спадщини.

До Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства наразі внесено три такі елементи української культури: Петриківський декоративний живопис як феномен української орнаментальної народної творчості (2013), традицію Косівської мальованої кераміки (2019), орнамент – кримськотатарський орнамент та знання про нього (2021).

До Списку нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони, внесено: козацькі пісні Дніпропетровщини (2016) та культуру приготування українського борщу (2022).

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото із сайту театру

– Український мюзикл “Піночкія” – це новий авторський проект для всієї родини від Київської опери, – розповідає автор лібрето Дмитро Тодорюк. – Це історія дерев'яної ляльки Піночкії про спробу пізнати себе та про бажання втілити свою найзаповітнішу мрію – стати справжньою дитиною.

Лібрето створено за мотивами відомої в усьому світі казки Карло Коллоді. Усі епізоди оригіналу переосмислені й перенесені в сучасні обставини. Йдеться про заскорузлий підхід в освіті, про взаємини батька й дочки-підлітка, про пошук себе в цьому світі. Про театр і шоу-бізнес. А також про свободу, до якої суспільство має дозріти. І відбувається це завдяки самопожертві сміливців та відчайдушів, якою і є наша героїня.

Драйвова музика у виконанні симфонічного оркестру, круті танці в стилі Бродвея, цікаві режисерські знахідки, видовищні декорації та неймовірні костюми неодмінно захоплять глядачів різного віку.

– Понад тридцять років у нашому репертуарі був мюзикл “Буратіно”, – продовжує розмову режисер-постановник, головний режисер Київської опери Віталій Пальчиков. – У дітей часто виникало запитання: чому Буратіно грає дівчинка? Після одного з показів у нас відбулася серйозна розмова з директором – художнім керівником театру Петром Качановим про те, що робити з виставою, яка досі популярна серед глядачів, але морально застаріла.

Вирішили зробити те, що буде цікаво всім. Взяли за основу твір Карло Коллоді “Пригоди Піночкії”.

Історія про ляльку

Новий 42-й театральний сезон Київська опера (Київський академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва) розпочала прем'єрою мюзиклу “Піночкія” за мотивами казки Карло Коллоді “Пригоди Піночкії”. Це суто національний продукт: автор музики – український композитор Борис Севастьянов, а лібрето написав Дмитро Тодорюк.

кію”. А щоб у глядачів не виникло запитань, чому головного персонажа грає артистка, зробили героїню дівчинкою – Піночкією. Це була спільна ідея автора лібрето Дмитра Тодорюка, моя – як режисера і директора нашого театру.

Спершу ми з Дмитром, який є також досвідченим режисером, написали цікаву історію: створили сценарний план, тезово описали події. Взяли героїв відомої казки, додали нових. Відверто: два режисери написали дуже складну історію для постановки. Нам хотілося створити щось неймовірне, але спершу ми абсолютно не думали про те, як це поставити. Адже тут багато змін місця дії, безліч подій.

Мене зачепили надзвичайно глибокі тексти Дмитра. Ми намагалися створити фантастичну іс-

торію, цікаву для різних поколінь. Внесли багато кодів для дорослих і зробили так, щоб зацікавити дітей. Ми – театр для всієї родини, нам важливо, аби вистава хвилювала всіх.

Загалом творчий тандем був дуже цікавим. А ще співпраця з композитором, художником із костюмів. Раніше під час постановки я брав якийсь матеріал і намагався його трактувати. Цього ж разу вперше створював виставу з нуля.

У нас були тривалі дискусії щодо постановки з автором лібрето, композитором Борисом Севастьяно-

вим, балетмейстеркою Дарією Возняковською, художником із костюмів Дмитром Курятою та Данилом Василенком, який створив неймовірну сценографію. Також хочу принагідно згадати очільника нашого театру Петра Качанова, який постійно підтримував цей проект.

Саме Петро Федорович запропонував зробити відкритий конкурс, взяти участь у якому зголосилося близько тридцяти композиторів. Вони надіслали свої музичні пропозиції на тексти Дмитра Тодорюка. Переміг у конкурсі харківський композитор Борис Севастьянов. На мою думку, його музика зрозуміла кожному, до того ж задіяні різні музичні стилі.

Я запропонував ідею, щоб у Джеппетто була якась фантастична лабораторія. Данило Василенко підхопив цю ідею і зробив те, що можна побачити на сцені. Доповнили сценічне дійство танцями. Дарія Возняковська – ідеальний хореограф для сучасного прочитання такої історії.

Роль головної героїні виконують дві молоді артистки – Наталія Чепченко й Марія Антоневська. Вони вразили мене потужною енергетикою та бажанням

постійно щось робити. Не було жодного дня, коли акторки сказали б, що вони втомилися і хочуть відпочити.

У нас із виконавицями було багато розмов про те, що душа вселяється в дерев'яну ляльку. Душа повинна вивчитися, як ця лялька рухається, опанувати дерев'яне тіло. І, зрештою, розуміє, що повинна зробити вчинок, який змінить світ.

Працюватимемо й далі над виставою. Повинні дещо доробити до показів, які відбудуться у другій половині жовтня. Хочеться, аби “Піночкію” побачило якомога більше глядачів у різних кутках України, а якщо складеться, то й за межами нашої держави.

Театр має і наступний амбіційний проект. До кінця року хочемо поставити балет Анатолія Кос-Анатольського “Сойчине крило” за однойменним твором Івана Франка. Наскільки мені відомо, балет був поставлений лише раз наприкінці 1960-х років. Він недовго йшов на сцені Львівської опери, яка люб'язно надала нам нотний матеріал. Це буде національний продукт за участі українських постановників і виконавців. А в другій половині сезону хочемо поставити якусь класичну оперу. Зараз триває дискусія, який це має бути твір, можливо, Моцарт або Доніцетті.

Шодо моїх особистих творчих планів. Анатолій Солов'яненко запросив поставити наприкінці театрального сезону оперу “Трубадур” Верді у Національній опері України. Для мене це велика відповідальність, а ще більша відповідальність – робота в рідній Київській опері.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

— Проект “Україна майбутнього”, в рамках якого відбувається виставка молодих українських художників, народився спонтанно, — розповів керівник громадської організації “Київський форум волонтерів”

лонтерів” Ярослав Горбунов. — Вже після початку повномасштабного вторгнення українська художниця Ольга Морозова була в Лондоні з виставкою своїх робіт. Там вона познайомилася з британською ювеліркою. Вони разом вирішили створювати ювелірні вироби, які прикрашатимуть українськими квітами. Наступним їхнім спільним рішенням було відправляти частину виручених коштів на підтримку талановитої української молоді. Першими, хто отримав таку допомогу, стали студенти Київського коледжу мистецтв та дизайну. А кошти, виручені на нашому аукціоні, мають піти на підтримку талановитих студентів, які залишилися в Україні. Талановита молодь — це не тільки художники, а й музиканти, письменники, спортсмени. Це люди, які творитимуть наше майбутнє.

— Захід такого формату ми робимо вперше, але не востаннє, — зазначила очільниця благодійної організації “Благодійний фонд Поліни Кравченко” пані Поліна. — Ми плануємо музичні вечори, інші творчі події. Нині гості будуть слухати музику, знайомитися з творами художників, надихатися мистецтвом і брати участь в аукціоні.

Підтримка молоді

У Київському культурному кластері “Краків” у рамках проекту підтримки талановитої молоді “Україна майбутнього” відкрилася виставка робіт молодих українських художників “Мир та війна”. Серед організаторів проекту — громадська організація “Київський форум волонтерів”, благодійна організація “Благодійний фонд Поліни Кравченко” та видавництво “Саміт-Книга”.

У день відкриття розпочався “тихий” аукціон, кошти від якого підуть на підтримку молоді з фахового коледжу мистецтв та дизайну КНУДТ. А вже наступного вечора розпочався інший формат аукціону, в якому можна брати участь дистанційно. Виставка та аукціон триватимуть до 19 жовтня.

— Представлені на виставці роботи — не про війну, а про мирне життя, — вдало підмітила керівниця департаменту культури Київської обласної державної адміністрації Анна Куценко. — Мистецтво повертає кордони людяності, які намагаються знищити наші вороги. Дякую молоді за участь у цьому проекті та організаторам, які знайшли сили підтримувати ці чудові ініціативи.

— Кожна художня виставка — це також спротив ворогові, — переконана директорка Музею Шолом Алейхема, мистецтвознавиця Ірина Климова. — Молоді митці створили хороші, високопрофесійні тво-

ри. Їм непросто, адже складно виставляти свої роботи на публіку, для художника це стрес. Переконана, що їх потрібно заохочувати, аби вони творили далі.

Представила учасників виставки та розповіла про їхню творчість ведуча Анна Заклетська. А дехто з молодих художників поділився мріями та розповів про деякі таємниці творчості. Марія Ілларіонова, яка цього року вступила на навчання до Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури України, зізналася, що хоче присвятити творчості своє життя. Ольга Морозова згадала про закордонну поїздку. Надія Стрижкова розповіла, що на

більшості її робіт зображені діти, які найбільше переживають сьогоденні події. Юлія Падалка намагається показати через картини своє внутрішнє хвилювання. Тетяна Козлова зазначила, що на творчість її надихає українська міфологія. Святослав Базюк побажав усім перемоги, а художникам — творчого розвитку і процвітання українського мистецтва. Дар’я Князева малює скільки себе пам’ятає, натомість Олексій Мкрчян вперше взяв до рук пензля вже у зрілому віці. Юна мисткиня Поліна Степанська і через десять років бачить себе в Україні. Для Дар’ї Пустовіт це перша участь у професійній виставці, яка збагатить її досвідом. А Олександра Ярмоленко впевнена, що зараз головне, аби якомога швидше закінчилася війна, тоді будуть створені всі умови для розвитку мистецтва.

У рамках відкриття виставки й аукціону відбувся невеликий концерт за участі заслуженої артистки України Руслани Лоцман та вихованців Національної музичної академії України і Академії мистецтв імені Павла Чубинського.

Одним із завершальних акордів дійства став виступ художника та педагога Дмитра Ковалю, який відзначив прекрасну атмосферу цього мистецького свята. Дуже важливо, що на виставці представлені твори саме молодих митців. Наші хлопці й дівчата в окопах відстоюють незалежність України заради тих, хто розвиватиме культуру, науку, розбудовуватиме державу. Маємо в серці носити добро, світло і, головне, любов!

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Звернення до наших читачів, передплатників, просвітян

Друзі! Тижневик “Слово Просвіти” — один із небагатьох нині існуючих островів незалежного українського слова в інформаційному морі — за певного “сприяння” нашої влади опинився на межі припинення свого існування. І тільки ми самі, хто любить, шанує і дорожить українським правдивим і об’єктивним словом можемо допомогти “Слову Просвіти”. Будь-яка фінансова підтримка видання — це вагомий внесок в українську справу. Тож подаємо Вам наші банківські реквізити:

АТ “Сенс Банк”, р/р UA 30300346000002600 2016994001; отримувач: ГО “Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка; код ЄДРПОУ/ІНН: 00031756.

Призначення платежу заповнюється платником так, щоб надати повну інформацію про платіж.

На наше прохання про допомогу для газети “Слово Просвіти” відгукнулися:

1. Столярова Анна — 500 грн.
2. Трофанчук Сергій Іванович — 1000 грн.
3. Яхвак Богдан Якович — 500 грн.
4. Стебловська Ліна Петрівна, заслужена художниця України — 300 грн.
5. Шумська Людмила Юріївна — 500 грн.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Ігор ЗОЦ

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова)

Павло МОВЧАН
Микола ТИМОШКИ
Георгій ФІЛІПЧУК
Микола ГОЛОМША
Юрій ГАНДЗЮК
Галина ДАЦЮК
Євген БУКЕТ

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО
279-39-55

Літературна редакторка

Галина ДАЦЮК

Коректорка

Олена ГЛУШКО

Комп’ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

4 820095 780016